МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 60 (2581) | Ера, 27 июль, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

ССКП XXII-ча съезда сийна

Хьаллаца москвичаша дIадоладаь гIулакх

Денгара денга яржаш латт ССКП XXII съезда сийна йолаяь социалистически яхь.

Вай хьамсарча Даьхен экономика а культура а лакхъеча керда толамаш даха лерхIаш, къахьегамхоша айххьаза каралуьц халкъа боахамерча лоархIамага диллача дийца варгвоацаш дола доккхий гIулакхаш, хIаьта шоай деррига хьинар ура а оттадийя уж кхоачаш а ду. Цу тайпарча доккхийча гIулакххех хIама да ерригача советски индустре балхаш деш бола нах, арахецача продукце дикал а тешам а лакхбара тIахьехаш йола москвичай керда инициатива.

Нохч-ГIалгIай дуккхача промышленни предприятей коллективаш я продукце дикал лакхъяра тIехьа хьинаре къовсам лоаттабеш. Шоаш арахецаш йола оборудовани дикеи чIоагIеи хилийтара даим къовсам лоаттабеш хьабоагIа вай машинашъераш. Мехкдаьттах тайп-тайпара продукташ йоахача промышленноста болхлоша а химикаша а дика лоархIаш я «Красный молот» яхача заводо арахеца «9 МГР» яха насосаш. Уж ехаш я мехкара дуккха совнархозаш, иштта дика лоархI цу завода продукци доазол дехьа а.

Вай республикерча хIара сага йоккха детагIоз хулаш хIама да фабрика, завода марка сий даккхара шоай низ ца кхобеш къахьегаш вай дуккха а коллективаш хилар а цар арахеца продукци денгара денга тоалуш хилар а.

Ши кIира мара даьннадац Московски городской совнархоза предприятей болхлоша, инженерно-технически балхаш дераша, гIулакхерчар ССКП XXII съезда сийна советски фабрикайи заводийи продукци дунен тIа эггара дикагIа хилийта шерра социалистически яхь йоаржаяра тIахьехаш кхайкарал даь.

Москвичаша дIадоладаь патриотически гIулакх чIоагIа раьза а хинна хьаллаьцад Нохч-ГIалгIай экономически районерча дуккхача предприятеша. Из патриотически инициатива эггара хьалха хьаллаьцай мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленноста Управленена чуйоагIача центральни ремонтно-механически завода коллективо. Москвичий тIахьехам бийшача арахецача продукце дикал лакхъяреи цун эксплуатационни ха йIаьхъяреи хьакъехьара пункташ тIа а теха эргадаьхад цар ССКП XXII съезда сийна шоаш тIаийца социалистически декхараш. Цу завода болхлошеи инженерно-технически балхаш дерашеи дош деннад шоаш арахеца буруь тохача эша оборудовании механизмаши (МПС-2, ПРС-2 кхьяраш) эксплуатационни ха хIанз йолчул нийсса кхоалагIа дакъа йIаьхъе а кхыйола организационно-технически мероприятеш чакхъяха а. ЦРМЗ коллективо тIахьийхаб Нохч-ГIалгIайчен берригa къахьегамхой москвичий патриотически инициатива хьаллацара.

ЦРМЗ болхлоша дIадоладаь из дика гIулакх ерригача республике дIадаржаш латт хIанз.

Республика ерригача предприятей коллективаша къоабалъеш а хьаллоацаш а йола москвичий инициатива шерра йоаржаяра чIоагIа оарцагIа бала беза предприятей кулгалхой, партийнии профсоюзнии организацеш, специалисташ. Цар декхар да фабричнии марка лакхъе лоаттабеча къовсаме хьалха латта, производства дикагIа болча болхлошца цхьана бокъонца уйла а яь продукци дикагIа хилийта чакхъяха еза организационно-технически мероприятеш белгалъе а уж кхоачашъяра предприятей коллективаш оарцагIа яха а. Цlаккха а дицдалийта йиш яц продукце дикал лакхъяра лоаттабеча къовсаме бокъонца дола толамаш предприяте коллектива ший чурча торонехи Iилманеи техниканеи карагIдаьннача кердадарехи бизза пайда эцарца мара йоахалург ца хилар.

Конструкторски бюроши, технически отделаши чIоагIъяр, цехашка технически тIахьожама лоархIам лакхбар — уж деррига балхаш цхьатарра леладе деза продукци дикал лакхъяра тIехьа къовсам лоаттабераша.

Республика промышленноста цхьаццайолча предприятешта хьогге а хьаккхьчай продукце дикал лакхъяра а цунга дIабода мах лохбара а цIенхашта оарцагIа яла еза ха.

Укх шера хьалхарча ялх бетта итогаша хьахьокх совнархоза а моттигерча промышленноста а цхьаццайолча предприятеша арахеца продукци эсала хилар. Продукцега дIадодар кхо ца дарах, брак йола продукци арахецарах доккхий зенаш а хулаш моттигаш нийслу цхьаццайолча предприятешка.

Халкъа рузкъа зехьа ца дайта а ерригача предприятей болх тоабара а де дезар да производства командирий теркам экономика дешашта тIабахийтари ерригa коллективаш продукце дикал лакхъяра йоаржаяьча социалистически яхьа юкъеозари. Цу гIулакха шерра боаржабе беза организаторски болх, къахьетам безаргболаш коммунизма кхетам бала беза наха.

Вай республика промышленноста дуккха доакъоши предприятеши я шоай семилетка кхоалагIча шера хьалхарча 6 бетта заданеш ханал хьалха кхоачаш а яь, дика а маьха яй а йола продукци хIанз денгара денга дукхагIа арахецаш. Доккхий толамаш даьхад дIадахача ах шера «Малгобекнефть» НПУ, № 2 йолча кирпишкаш еча завода, слюда доаккхача фабрика, Грознерча дулха комбината, Ассински консервни завода, иштта дуккхача кхыча предприятей коллективаша.

Маьха дарегIа йола продукци дукхагIа арахецарали цун дикал лакхъярали доккхагIа долаш декхар дац хIанз укх сахьате Нохч-ГIалгIайчен промышленноста предприятейи гIишлошъеча организацейи кулгалхошта хьалхашка латташ.

Из декхар кхоачашдара тIахьех къахьегамхой семилетка. Духхьала из да ший соцамаш тIа берригa советски нах боахама доал ца дар, хIаман кхом ца бар дIадаккхара, предприятейи стройкайи балха ерригa показателаш лакхъяра тIахьехача ССКП XXI съездо партийни, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешкара дIадехар.

Завода, фабрика марка мамогта лакха лоаттаеш хила веза хIара болхло, мастер, инженер. Советски предприятей продукци дунен тIа эггара дикагIа хилийтара тIехьа лоаттабеча къовсаме ши-ший моттиг хьаллоацаш хила веза царех хIаравар.

ЛАКХЛУРГЬЯ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллектив семилетка кхоалагIча шера айденнача хьинарца къахьегаш я.

Безаме, цхьа барт болаш йола мехкдаьттахой коллектив ССКП ЦК январски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра, парте XXII-ча съезда доккхий толамаш доахаш накъа яхара сийленца къахьегаш я.

Завода установкашта юкъе мехкдаьтта продукташ арахецара хIара бетта йола производственни заданеш массаза а ханал хьалха кхоачашъеш хьайоагIа Белов Андрей Васильевич начальник волча № 25-1 йолча установка коллектив. Укх шера июль бетта план ханал хьалха — 8-ча июле кхоачашъяьй цо. Лохбеннаб продукцега дIабода мах, дукха доагам кходаьд.

Шоай низ а хьинар а ца кходеш, кердадараш балха юкъеххухьаш къахьег бокхагIа болча оператораша А. Платонова, М. Безбабнова, М. Ступникова, оператораша М. Комарова, В. Воронова, кхьбараша а.

Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех тоъам беш яц коллектив. Шера тIаийца хинна социалистически декхараш шоай торонашка а хьежа кхы а лакхдаьд цар.

ЧIоагIа къовсам лоаттабу установка болхлоша арахецаш йола продукци тIехь- тIехьагIа дикагIа хилийтара.

Советски заводаши фабрикаши арахеца продукци дунен тIа эггара дикагIа хилийтара москвичаша дIадоладаь дика гIулакх дег тIара раьза хинна хьаллаьцад мехкдаьттахоша. Цар лерхI ерригa продукци дикеи тIехдикеи арахеца.

Р. МАРХИЕВА.

Химикаша лерхI

Арахеца продукци дунен тIа эггара дикагIа хилийтара москвичаша йолаяь яхь хьаллаьцай Грознерча химически завода № 32—91 цеха О. А. Кузнецова керте латтача коммунистически къахьегама «А» смена болхлоша. ХIанз царна юкъе яхь яьржай синтетически спирта дикал лакхъяра.

Цу хьалхле лелаеча коллективо дош деннад арахецаш йола продукци дикеи тIехдикеи мара ца хилийта. Шоай дош кхоачашду химикаша. Арахеца продукци дика а йолаш хIара дийнахьа йола норма 125—126 процент кхоачашъю цу смена.

Арахецача спирта дикал лакхъяра смена аппаратчика В. Гарбузова предложени еннай цеха лабораторе цхьабола болхлой балхах мукъа а баьха, цар беш бола болх кхыча отдела лабораторена дIатIабилла, аьнна. Цу гIулакхо торо хулийтаргья продукце дикал лакхъе а паччахьалкхен дуккха ахча кходе а.

— Тхоай продукци дикеи тIехдикеи мара хулийтаргьяц, — йоах химикаша. — Из да коммунистически къахьегама смена парте XXII-ча съезда кийчду совгIат.

А. ПУХОВИЦКИЙ.

Москвичий хьокхамах

Хьамсарча парте XXII съезда сийна арахецаш йола продукци дунен тIа эггара дикагIа хилийтара хетаяь Грозненски нефтемаслозавода коллектива укх деношка совещани хилар.

19-ча установка воккхагIа волча оператора нов Торина аьлар, боккхача лоархIаме ба столицерча предприятей коллективай болам, хIана аьлча арахецача продукце дикал лакха хиларга хьежжа кхоачашхургда къахьегамхой иразера вахар — коммунизм хьалъелга. Цудухьа, вай хьамсарча парте а, иштта берригача советски наха а сий долаш лаьрхIад из. Брак яха дош цIендаь дIадаккха дагалаьцад тха установкерча технологаша, хIаьта цу гIулакха кхыча установкай коллективаш тIа а хьех оаха.

Социалистически къахьегама турпалхо йолча Т. Б. Летковскаяс аьлар, номер 18 йола, аз кулгалду установка тIеххьара кийча продукци арахец. Из иштта хиларца хьалхарча даькъе 17-ча установкаца а болаш, тха болх кхыча установкашца бувзабенна ба. Цудухьа тхона боккхача лоархIаме да установке хьачуйоагIа бедал дика хилар, хIаьта цунга хьежжа мара тха болх лерттIа дIа а гIоргбац. Оаха во продукци арахецац, бакъда бедал во хилча план кхоачашъяра йоккха новкъарле хул. Из иштта доландаь тха коллективо дагалаьцад тIехдика йолаш продукци арахецара 17-ча установка технологашца социалистически яхь лаца.

М. ТУМГОЕВ.

КАГИРХОЙ ДЕРРИГДУНЕН ФОРУМЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА

Къона доттагIий!

ЧIоагIа хоза хеташ моаршал дойт аз кагирхой Дерригдунен форуме дакъа лоацарашка а, хIаьта цу вIашагIкхетаре шо дахкийтача лаьттан тIарча берригача кагийча нахага а мехкарашка а. Дика да, тайп-тайпарча къамехи, расехи, дынах тешаши, кхетам болаши бола кагирхой дерригача дуненна дага латташ йола лоархIаме проблемаш ювца цхьана вIашагIкхетар.

Адамашта машар Iалашбар, колониальни Iазапах дерригa халкъаш мукъадахар, къел, лазараш, бокъо ца хилар, эксплуатаци цIаккха хургдоацаш дIадахар духьа технически прогресс хилийтара къовсам лоаттабар — уж сийлен декхараш бахьан тайп-тайпарча тIехьех болча дуккхача миллионаш наха дIа а тийннад, хIаьта дIа а тел деррига шоай хьинар, низаш, знанеш.

Кагирхой — из адамий дикагIа йола кхоане бахьан лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоацаш бола боккха, денал дола низ ба. Машара гIулакх лорадеш, цо реакционни низашкахьара хьабувлача моллагIча кхерамах лораю ший бокъонаш, ший хьашташ.

Кагирхоша тIехь-тIехьагIа чIоагIагIа къовсам лоаттабу халкъашта юкъера машар чIоагIбара, машаре дахара, ядерни герз юкъе а долаш, массане а деррига герз дIадаккхара. Къоначa тIехьено доккха дакъа лоац сага низ-Iоткъам беча, эггара эхь доацашагIа йолча колониализмана духьал халкъаша шоаш кхо ца деш лоаттабеча къовсаме. Къонача тIехьено хьинаре дакъа лоац ший лоIаме даьннача, къамий кортамукъале яьккхача мехкий экономикеи культуреи дегIайоалаяра.

Дерригача дунен тIара халкъаш Iелургдац тIехьара гIулакхаш хала хургдолаш болча ядерни тIема чу адамаш кховса гIерташ Малхбузера реакционни низаш хилар теркал ца деш.

Европе цу низаша, халкъа лоIама духьал а долаш, тIема очаг вIашагIйолл, Германеца машаре договор а яь Малхбузерча Берлина проблема чакх а йоаккхаш, германски проблема вIаштIехьъяккхара духьал хиларца.

Цхьабакъда, дунен тIара халкъаш тахан могаргдолаш да адамаш катастрофе чукховса безам болаш бола хьаьрбаьннараш совцабе. Тешаме машар Iалашбе карагIдаргда, нагахьа санна из бахьан дерригача халкъаша, лаьттан тIарча берригача кагирхоша къовсам лоаттабойя. Дерригача мехкий кагийча наьхеи мехкарийи барт-цхьоагIои, низаши цу къовсаме совдахар — из да къонача тIехьенна хьалхашка вахаро хьаоттадаь сийлен декхар.

Машар бахьан кагирхой оаз чIоагIагIа мел ек, сихагIа кхоачаргда вай моллагIа дале а деррига герз дIадаьккхача ханага, хIаьта наха деррига хIама хIалак деш бола ядерни тIом хьара ца а кхераш, паргIата къахьегаргда.

Со тешаш ва, вIашагIкхетарои дискуссешеи кагирхошта дикагIа бовзара новкъостал дергхиларахи, машар, прогресс, сийрда кхоане бахьан лоаттабеча къовсаме барт-цхьоагIо чIоагIлургхиларахи. Дег чура моаршал лу аз шуга, къона доттагIий, лов сона оаш шоай форум боккхача пайданца, дика чакхъяккхар.

Н. ХРУЩЕВ.

Москва, Кремль.
1961 шу, 25 июль.

Дика мара арахецаргьяц продукци

Арахецаш йола продукци дунен тIа эггара дикагIа хургйолаш москвичаша даь кхайкарал дийца а дийца Грознерча кога гIирс беча фабрика коллективо соцам баьб шоаш арахецаш йола продукци дикеи тIехдикеи мара ца хилийта.

Цу фабрика болхлошеи инженерно-технически болхлошеи Рособувьторга база болхлошца цхьана белгалдаьккхад, контрольно-выборочни тохкам беча хана база контролераша цхьабола кога гIирс юха фабрике дIалуш, е сортах лохбеш хилар. Цул совгIа лелае оттаяь ха ца йоаккхаш ийдерхоша кога гIирс юхаккхухьаш моттигаш а хиннай. Цудухьа, лелае оттаяь ха йIаьхагIа хилийтараи кога гIирс дикагIа тегараи керда декхараш тIаийцад цехий болхлоша.

Маьчашта оттарочка ертйолаш рубильник хьае, кхыча тайпара кхо дакъа дола стелькаш яха лаьрхIад №№ 4, 5 йолча цеха болхлоша.

Иштта пошивочни потока конвейер хьае, шезг-маьчи арахецара колодкаш хьае, декхар тIаийцад № 7 йолча цеха болхлоша а.

Цул совгIа, арахецаш йола продукци дикеи тIехдикеи мара ца хилийта декхараш тIаийцад ерригача фабрика коллективо а. ХIанз шоай декхараш кхоачашдара хьинаре къахьег болхлоша. Ший низ ца кхобеш дика къахьегаш ва закройщик А. Шамурзаев. ХIара сменах йола норма 139 процент кхоачашъю цо. 1961-ча шера хьалхарча ах шера 4627 дециметр кожтовар кходаьд цо. Ше беш бола болх дикеи тIехдикеи мара ца хилийта денна дош толамца кхоачашду Шамурзаева.

Л. ШТЕЙНБЕРГ,
Грознерча кога гIирсаш деча фабрика директор.

Сурта тIа: закройщик А. Шамурзаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

1961 хьалхарча ах шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен план кхоачашъяра итогий хьакъехьара ЦСУ хоам

ВорхI шерарча планах ССКП XXI-ча съезде оттадаь Iалаьмате доккхий декхараш кхоачашдеш, Коммунистически парте XXII-ча съезда сийна дерригача халкъа социалистически яхь а лаьца, Советски Союза къахьегамхоша 1961 шера хьалхарча ах шера экономика дегIайоалаеш, халкъа вахара хьал а культурни боахам а лакхбеш керда толамаш даьхад.

СССР-а Министрий Советерча Центральни статистически управлене хоама тIа йоах, ерригa хьийцача промышленни продукци арахеца, чон, болат, дукха бос бола металлаш лоаладе, машинаш е, электроэнерги, мехкдаьтта, кIор, аьшка руда даккха, минеральни удобренеш, кальцинированнии каустически сода, автомобильни покрышкаш, искусственнии синтетически хьоаса бе, синтетически кIув, пластически масса, сборни аьшкабетона конструкцеши хIамаши, кIадаш, трикотаж, мебель, мерзача шурий продукци, ганарий даьтта, консерваш арахеца ах шера йоагIа план ханал хьалха кхоачашъяьй, иштта ханал хьалха кхоачашъяьй чкъаьрий лувца а продукце кхыдола тайпаш арахеца а йоагIа план.

Промышленни продукци арахеца ах шера йоагIа план 102 процент кхоачашъяьй. Соахка хьалхарча ах шера хинначул 8,4 процент дукхагIа лакхъеннай промышленни продукци, хIаьта дийнахь-бус юккъера лаьрхIача 9 процент дукхагIа арахийцай.

Семилетка шин ах шера ворхI шера планах лаьрхIачул 15 миллиард сом дукхагIа промышленни продукци арахийцай. ВIаши нийсдеча маьхашца ерригача пхелагIча пятилеткаx (1951—1955 шераш) арахийцар миссел промышленни продукци арахийцай.

Ерригa лаьрхIача промышленни продукции продукце кертера дуккха тайпаши арахеца хьалхарча ах шера йоагIа план ерригача республикашеи дукхагIа йолча совнархозашеи тIехкхоачашъяьй. План дIакхоачашъяьяц Архангельски, Тюменски, Коме, Челябински, Вологодски, Кировски, Алтайски, Днепропетровски совнархозаша.

Соахка хьалхарча ах шерачул укх хьалхарча ах шера промышленноста цхьаццадолча доакъой продукци укх тайпара лакхъеннай: Iаьржеи бос болеи металлурги — 10 процент, доагореи энергетически промышленность — 7 процент, машинаши металлах ю хIамаши хьаяр — 16 процент, химически промышленность — 14 процент, гIишлош еча материалий промышленность — 13 процент, дахчах хIамаш ю, хьун, каьхата промышленность 4 процент, ейга промышленность — 2 процент, кхачан промышленность — 6 процент.

Промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяьй. Соахкарча хьалхарча ах шерачул къахьегама овсарле 3,5 процент лакхъеннай. Балха ди лоацдар а лоархIаш сахьата болча къахьегама овсарле 11 процент лакхъеннай.

Хьалхарча ах шера халкъа боахама юкъейоалаяьй шера 700 миллион сом совгIа пайда луш йола 1,3 миллион изобретении рационализаторски предложении.

ДIахо ЦСУ хоама тIа йоах, юрта боахама къахьегамхоша ССКП ЦК январски Пленумеи зональни совещанейи решенешта жоп луш, ворхI шера плана заданеш ханал хьалхагIа кхоачашъе а 1961 шера юртбоахама производства боарамаш лакхде а социалистически декхараш тIаийцад.

БIаьсти юв культураш дIаера план тIехкхоачашъяьй. Юрта боахама ерригa культураш, царца гураха дIадийна ялат а долаш (1961 шера чуэцаргдар) дIайийна лаьтта 204 миллион гектар хилар. Ялата культураш (царца йизза кхачийта, ялатийна лаьрхIа дIайийна хьажкIаш а йолаш) дIайийнай 123 миллион гектара тIа, дIадахача шера йийначул 7,4 миллион гектар совгIа.

1960 шера 1 июле хиннначунца нийсдича колхозашкареи совхозашкареи доахан 2,8 миллион бежан дукхагIа хиннад, царца 1,7 миллион етт а болаш. Хьакхарч 4 миллиони жа 4,8 миллиони дукхагIа хиннад. Коа тIара оалхазараш 7 процент дукхагIа дийбад.

Колхозийи совхозийи материально-технически кIийле дIахо а чIоагIлуш хилар. Хьалхарча ах шера юрта боахама еннай физически единицашца лоархIаш 87 эзар трактор, 43 эзар мухь кхухьа автомобиль, 31 эзар шоаш лела ялат чуэца комбайн, 32 эзар рядкови жатка, кхы дуккха юртбоахама машинаши оборудовании.

«Транспорт» яхача раздела тIа белгалдоаккх, 1961 шера хьалхарча ах шера машиннаькъа транспорто 102 процент, юкъара пайда эцача хин транспорто 92 процент, юкъара пайда эцача автомобильни транспорто — 99,3 процент, мехкдаьтта кхухьача транспорто 103 процент кхоачашъяь хилар.

ЦСУ хоама тIа йоах, паччахьалкхен планах къоастаяьча средствай чотах йола капитальни вложенеш 12,2 миллион сом хилар, соахкарча хьалхарча ах шера хинначул 8 процент дукхагIа а хилар.

СССР-а халкъа боахаме болх беш бола болхлойи гIулакхера нахи соахкарча хьалхарча ах шера хинначул 4200 эзар саг дукхагIа хилар. Юккъера лаьрхIача болхлоштеи гIулакхерча нахаи доагIа алапи 1960 хьалхарча ах шера хинначул 4 процент лакхделар, цунца промышленностеи гIишлош хьалъечеи — 5 процент а долаш, балха ди лоац а деш.

ДIадахача ах шера паччахьалкхено халкъа дешарга, бахача наха деча лорий гIулакха, нах социальни Iалашбарга, отпускашка, кхыча гIулакхашка, льготашка дIадахийтар 13 миллиард сом совгIа ахча е 1960 хьалхарча ах шера дахийтачул 1 миллиард сом дукхагIа.

Паччахьалкхени кооперативнии торговле юкъара объем ах шера 37,5 миллиард сом хилар. Соахка хьалхарча ах шера хинначул товарооборот вIаши нийсдеча маьхашца лаьрхIача 3,5 процент лакхъеннай.

1961 шера хьалхарча ах шера арахьарча торговле оборот соахка цу хана хинначул 2 процент лакхъеннай.

ЦСУ хоама тIа белгалдоах, халкъа дешара, Iилма, культура хьакъехьа дIахо даьха толамаш.

Боккхача боарамашца хьалйир нах чубахеи культурно-бытовойи гIишлош. Паччахьалкхен плана оттаяьча средствай чотах хьал а даь, нах баха чуховшабаьб 15 миллион квадратни метр долча цIеношка. Цул совгIа, нах чубаха дукха цIенош хьалдаьд паччахьалкхен планал совгIа йолча, централизованни йоацача средствай чотах. Хьалъяьньнна юкъарча дешара школаш, больницаш, поликлиникаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш дукхагIа хилар. Цхьабакъда хьалдаь даьннача цIеношка нах баха чуховшабара, яь яьнна школаш, больницаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, кхыйола культурно-бытовой объекташ болх бе йолаялийтара план кхоачашъяьяц.

Къахьегамхой хаддан3а лакхлуча материальни хьалах, цар унахцIено дикагIа лораярах, медицински гIулакх дикагIа дарах доккха беркат доал мехка баха нах бебара. 1961 шера 1 июль тIаккхачачлца йолча хана бахача наьха хьалхехьа а даьча лоархIамех СССР-е баха нах 218 миллион саг хилар.

1961 хьалхарча ах шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабарах йола паччахьалкхен план кхоачашъяра итогаша тешал ду ворхI шера план толамца кхоачашъеш хилара, дIахо а халкъа боахами халкъа вахара хьали лакхлуш хилара.

РОССИЙСКИ ФЕДЕРАЦЕНА КАРАГIДАЬННАРАШ

1961-ча шера хьалхарча ах шера РСФСР халкъа боахам дегIабара план кхоачашъяра итогий хьакъехьара РСФСР ЦСУ хоам

Советски Союза Коммунистически парте XXII съезда сийленца накъа бахара социалистически яхь а йоаржаяь, социалистически экономика айяра а халкъа вахара материальнии культурнии хьал-торо тоаяра а 1961-ча шера хьалхарча ах шера кхы тIа а керда толамаш даьхад Российски Федераце къахьегамхоша.

Валови продукци арахецара план 1961-ча шера хьалхарча ах шера 102 процент кхоачашъяьй Российски Федераце промышленносто, йоах РСФСР Центральни статистически Управлене баьча хоама тIа. 1960-ча шера хьалхарча ах шера хийцачул 8 процент дукхагIа арахийцай промышленни продукци. Соахка хьалхарча ах шера хIара дийнахь-бус хийцачул 9 процент дукхагIа промышленни продукци арахийцай укх шера хIара дийнахь-бус. Совнархозий а моттигашкарча Советий а промышленносто 102 процент кхоачашъяьй валови продукци арахецара йола ах шера план.

1960-ча шера хьалхарча ах шера даьчул дукхагIа хьадаьд: чон — 0,7 миллион тонн, болат — 1,7 миллион тонн, Iаьржача металлай прокат — цхьа миллион тонн, болата турбаш — 239 эзар тонн, дукхагIа даьккхад аьшка руда — 1,8 миллион тонн, мехкдаьтта — 7,9 миллион тонн, кокса лаьрхIа боаккхаш бола кIор — 1,1 миллион тонн, 1960-ча шера хьалхарча ах шера яьккхачул 3,4 миллиард кубически метр дукхагIа яьккхай газ. Бос болча металлай предприятеша 1960-ча шера хьалхарча ах шерарчул дукхагIа даьккхад алюмини, цIендаь даланза дола цIаста, даш, олово, кобальт, кхыдола бос болеи наггахьа мара ца нийслуи металлаш. Районни электростанцешеи блокстанцешеи ах шера 93 миллиард киловатт- сахьат электроэнерги яьккхай, из хул соахка хьалхарча ах шера яьккха хинначул 9 процент дукхагIа. Ерригача промышленноста продукци дегIаахарал сихагIа дегIаихад 1961-ча шера хьалхарча ах шера машинаш хьаелгеи металлообработкеи. Геттара сиха дегIаихай химически промышленность.

Бахача метте наха эшаш дола дуккха тоВараш хьадара план тIехкхоачашъяьй.

Соахка хьалхарча ах шера хийца хинначул дукхагIа арахийцад: зипаш — 4 миллион квадратни метр, дареш — цхьа миллион квадратни метр, телатах бань кога гIирс — лоадама хIама ца эшаш 6 миллион сага бувхха л, телевизораш — 85 эзар, холодильникаш — 55 эзар, барзкъаш дутта машинаш — 103 эзар, барзкъаш тета машинаш — 97,4 эзар, мотоциклаши мотороллераши 17,5 эзар, мебель — 51 миллион сома маьха.

1960-ча шера хьалхарча ах шерарчул 4 процент лакхъеннай промышленносте къахьегама овсарле, хIаьта балха ди лоацдаь хилар а лаьрхIа аьлча, ден-бийсанара къахьегама овсарле 11 процент лакхъеннай.

1961-ча шера хьалхарча ах шера РСФСР халкъа боахаме 800 эзарнел совгIа изобретении рационализаторски предложении юкъейоалаяьй. Царех шера хьаболаш бола пайда ах миллиард сом гаргга ба.

ЦСУ хоама тIа дIахо белгалдоаккх, ССКП ЦК январски (1961 шу) Пленума решенеш кхоачаш а еш, Российски Федерацерча колхозашеи совхозашеи кхы тIа а хьалхагIа пайда ца эцаш иллача лаьттах 568 эзар гектарах юрта боахама пайда эца болабаьлга, пара тIа дIаювш йола культураш совъяьхалга, оахаш долча лаьттай структура кIезиг-дукха тоаяьлга. Гурахь дIадийна ялаташ а тIехь лаьрхIача, 1961-ча шера хьувкъам эцаргболаш дIайийна ерригa культураш 121,6 миллион гектар я. ХьажкIаш а тIехь лаьрхIача, фийт бола культураш дIайийна лаьтта 1960-ча шерарчул 3,7 миллион гектар совдаьннад.

1961-ча шера 1 июле, соахка цу хана хинначул республика колхозашкеи совхозашкеи дукхагIа хилар божа 1,4 миллион совгIа, цу даькъе доахан — 1 миллион а долаш, хьакхарч — 2,1 миллион, жаи гаьзарийи — 2,2 миллион, коа тIара оалхазараш — 19,2 миллион.

Паччахьалкхен планах РСФСР халкъа боахамга дахийта ахча 8 миллиард сом гаргга хиннад 1961-ча шера хьалхарча ах шера, соахка цу юкъагIа цунга дахийта хинначул 7 процент дукхагIа хул из.

Халкъий материальни хьал-торо тоаялара а культурни боарам лакхбалара а даькъе карагIдаьнна доккхий хIамаш дувц дIахо ЦСУ хоама тIа.

1961-ча шера 1-ча июле РСФСР баха нах, хьалхxе а баьча лоархIамах, 121 миллион саг совгIа ба.

ДоттагIал хьахул цхьана къахьегарца

ДОТТАГIЛЕН НИЗ

Хургйолча съезда къахьегама дика совгIаташ ийца накъа йолх Грозненски хьун промхоза «Правобережное» яхача мехкдаьтта промыслай управлене, механизированни карьерни боахама дахчан хIамаш еча Ермоловски комбината, Грозненски района дуккхача кхыча промышленни предприятей коллективаш.

Районерча къахьегамхой политически а балха а денал лакхлу къахьегамца коммунистически гIулакх доагIаш хилара тIехьа лоаттабеча къовсаме, халкъа инициативе, даха мадоаггIара парте XXII-ча съезда накъа дахара тIехьа Старопромыслашкарча мехкдаьттахоша дIадоладаь патриотически тIулакх чIоагIа хьаллацарца.

Цу дерриганеша а къаьгга тешал ду вай парте лорзагIа ца йоаккхаш дIахьош йолча Советски Союза халкъий доттагIлен ленински къамий политиках хьадаьннача Iалаьмате дикача берката.

...Гаьнарча «Горячеисточненский» совхозе даха дезаш дар тхо. Тхо цига долхар Iалаьмате дика нах — механизатораш, хьайбай боахама болхлой, кхай тIа болх бу нах болча. Царна юкъе бар эрсий, нохчий, гIалгIай, украинцаш, татараш, эрмалой, кхыча къамах бола нах а.

Кхашка гIолла чакхбоалача новкъа совхозе долхаш баьццара кIувс хинна дIаэттача хьажкIий кхаша, ардаш тIа дIабийна хьатIабоалаш латтача берцои хьажкIашеи дог хьестар.

Дика ялат даькхад укх шера горячеисточненцаша. Районе эгтара хьалха ялат чуийца баьннаб уж, дика хьалкхею хьажкIаш.

— Шоай боахама дика доал деш нах ба горячеисточненски ахархой,— яхаш дувц царех районе· Боккъалдар аьлча да ишта а да из. Лаьттанцара болх йоккха культура йолаш бу барт болча коллективо. Цига доккха сий деш ба совхоза керттера агроном, лаьттанца беча балха йоккха говзал йола мастер Павел Иванович Курилов, механизатораш Адмисиев, Божко, Тулаев, Ахмадов, кхы дуккха бараш а. Коммунизма духьа творчески къахьегама из коллектив вIашатIтехай доттагIлен ленински сийлахьйоккхача принципо.

Алхха лаьттанца беча балха тIехь хинна Iац вай сийлахь-доккхача доттагIлен гIулакхаш. Хьажал шо хьайбай боахаме.

...Шурий товарни ферме йолча хана бIаргаяйра тхона совхоза керттера зоотехник йола гIалгIа Гудантова Людмила. ДегI-кеп йолча, хозача, хьинар долча цу йоIо безаме тIаийцар тхо·

— Гулаш доажадеш болча болхлошта юкъе хиннача яхьа итогаш еш доахк тхо,—аьлар цо, хьайбай боахама болхлошкахьа дIа а хьежаш.

Ферма цIеча уголоке бар дояркаш, бригадираш, доаханга хьежараш, зоотехникаш, цар чIоагIа дувцар шура яккхарах, бийсан доахан доажадарах, концентратех. Лоацца аьлча цар даь къамаьл цар духхьал производственни порядках лаьца.

Цхьабакъда, хIаман зем боаккхаш саг хила везар цар вIаши деш хинна сий, саг лоархIилга бIаргадов а довза а. Цхьан дезало санна де дезача гIулакхах коммунистически хьисапе а вежарашха а дувцар тайп-тайпарча къамах болча наха.

Къамий доттагIлен гIулакх деций эрсе йолча зоотехника Куцаевас нохчий кхалнаха — доярка Максудовайнеи Дахаевайнеи производственни новкъостал деш хилар, дуккха царна хьехамаш телаш хилар.

Халкъий доттагIлено новкъостал дир «Горячеисточненский» совхоза хьайбай боахама болхлошта ССКП XXII-ча съезда сийна шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашде а шоашта юкъера дикагIа бола болхлой гучабаха а. Царех цхьабараш ба укх хьалхарча ах шера цхьан Iаттагара укх тайпара шура яьккха бола дояркаш: Е. Еременко — 2121 килограмм, А. Люмиева — 1675 килограмм, М. Самбулатова—1590 килограмм, К· Борисова — 1584 килограмм, кхыбараш а.

Гаьнна дIадига доахан кхоабача Межидовеи Салаевеи дийнахь-бус лаьрхIа 803 грамм дулх тIекхетийт бежана, 500 грамм мара план йоацача. Iаьсий леладеча Смирновас дийнахь-бус планах тIакхетийта йоагIар 560 грамм мара йоацача метта цхьан Iасанна 704 грамм дулха тIакхетийт.

Атта болх бац хIара денна кхашка болх бераша, механизатораша, хьайбай боахама болхлоша бер. Цхьабакъда, барт тайнача коллективана юкъе цунах дог гIоздоаккхаш гIулакх хул.

«Горячеисточненский» совхоза хьокхамца вай доаладир ленински къамий политика боккхача низа цхьадола масалаш. Иштта да уж массанахьа а —района колхозашка, совхозашка, учрежденешка, нах бахача моттигашка.

Эрсе, гIалгIа, украинец, нохчо, белорус, кхыбараш а— берригаш а баха а бах, болх а бу къамий сийлахь-доккхача доттагIленца, вIаши вежарашха новкъостал деш. Цу доттагIлен боккха низ, кизга чу хьежача юхь гуш санна, гуш ба хIара денна долча района къахьегамхой гIулакхашца.

Дукха ха йоаццаш Грозненски района хьажкIаш лелаю дикагIа вола болхло Владимир Лысенко («Ермоловский» птицесовхоз) волча хилар Дагестански АССР дикагIа вола хьажкIаш лелаю болхло Исаев Сатау. Кура хьажкIаш мишта кхее еза дувцаш дика дукха хьехамаш дир Дагестанера венача хьаьшо украинца. Районе бахача къахьегамхой вежарашха дола доттагIал чIоагIдалар хьахиннад района партийни организацеша баьча боккхача организаторски массово-политически балхах.

Халкъашта юкъера доттагIал дIадовзийташ тайп-тайпарча формех а методех а болх бу цар. Цунна юкъе къаьстта моттиг дIалоац дуккхача нахаца беча балхо — доттагIлен сайренаша, тематически сайренаша, лекцеша, докладаша.

Районе беча лекционни балха плана тIа къаьстта разделаш я халкъашта юкъерча доттагIлен темах лаьца.

ССКП райкома политически просвещене кабинето агитколлективашта оттаяй халкъий доттагIлен, къамий политика, пролетарски интернационализма дешаех йолча беседайи докладийи лаьрххIа йола тематика.

Клубашка, цIеча уголокашка, библиотекашка, производственни участкашка оттаяь я халкъий доттагIленна хетаяь стендаши монтажаши.

Цхьабакъда, Грозненски районни партийни организаце халкъий доттагIлен пропаганда хьакъехьа беча боккхача а беркатерча а балха тIехь цхьадола кхоачамбоацараш а да. Халкъий доттагIлен дешаех бола массово-политически болх во латт сомийи баьца даарийи совхозе, «Советская Россия» яхача колхозе, Алхан-Кала яхача юрта. Уж кхоачамбоацараш Iалаьмате чехка дIадаха а деза, хIанзарча декхарашка хьежжа халкъа доттагIлен пропаганда гIулакх вIаштIехьдаккха а деза.

В. БЕЛЕЦКИЙ,

ССКП Грозненски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи, «Сердало» газета редакце пропаганда нештатни отдела член.

Хьалха латтарий балха опыт Iомаю

Шелковской районе «Шелковской» яхача жа леладеча совхозе вай республике цIи хезаьча жа Iуна Эсмухамбетов Наурды балха опыт Iомаерг йола школа вIашагIъеллай.

Дукха ха йоаццаш гIорваьнна жа Iу волча хилар Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхозера жа леладераш.

Дукха керда методаш я Эсмухамбетова балха юкъе. Масала, пайдане гIулакх да бригада жа доажаде хьакъоастадаь лаьтта доакъош а даь жа доажадергдолаш вIаштIехьдаккхар. Цу гIулакхо торо хулийт хIара участках бизза пайда эца, дикагIа буц тIаяьнна участкаш гурахьа жа доажаде юхе йита.

ЧIоагIа терко тIаяхийта хьежар цунга хьаьший.

Грозненски районера жа Iуй чIоагIа раьза хилар цу тайпара вIашагIкхетара·

Кастта кхыча районашкара а нах боагIаргба Эсмухамбетова бригаде.

С. СУЛИН.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР· Закавказье эггара йоккхагIа йолча Сумгаитски суперфосфатни завода хьалхара очередь хьалъяь йоалаш латт. Цо арахецаргья итт тайпара продукци, дукхагIа долча даькъе юрта боахама лаьрхIа удобренеш а йолаш.

СУРТА ТIА: Сернокислотни цеха хьалхарча очереда технологически установкаш.

Ф. ШЕВЦОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

М. Ю. Лермонтов вийна 120 шу дизарга

М. Ю. ЛЕРМОНТОВИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕИ

Бер долаш Лермонтов цецваьккхар Кавказо. Цо деш хиннача берий лов зарашта а къонача поэта дега эггара дукхагIа еза, гаргагIа йола тема хинна цо эггара хьалха язъяьча стихашта а юкъеяхар из.

Сай Даьхен безаме илли дезашмо, Еза сона Кавказ,

яхаш язъяьд 16 шу долча Лермонтова.

ЗIамига Миша кхозза Кавказа Минеральни Хишка хиннав. Эггара хьалха веча хургвола поэт ший наьн-нанас хIанз Нохч-ГIалгIай АССР территоре тIа йолча Шолковое яхача моттиге — ший йиший Хастатовай хиппача имене вигав·

Сатем боацаш ха яр цу хана хиннар: тIом бар. Тиркал дехьа ядар «Машаре йоаца» нохчий юрташ, хIаьта Шолковой хулар эрсашца хьоашал дола нохчий.

1837 шера паччахьа правительства суд яь Кавказе вайтар М. Ю. Лермонтов, юха а бера хана шийна йовзаш хиннача моттигашка кхаьчар из: Тирка лини, казакий станицаш, Грозная яха крепость, нохчий юрташ. Дувцаш да В. Г. Белинске чIоаггIа лоархIам баь дола ший «Казакий ага тIара илли» Лермонтова Червленная яхача станице яздаьд, яхаш.

Паччахьа Iаьдало шозлагIа вайтача а (1840—1841 шераш) Кавказе вайтав поэт. Цо дакъа лаьцад Нохчийче баьча тIема юкъе, из сеца хиннав Грозная яхача крепосте, водаш воагIаш нийсваннав ХанкIала чIожа.

Иштта го боахаш хиларо дегIа унахцIено йохайора, «Белинскеца а цун доттагIашца а деча безамерча къамаьлах» (Н. Г. Чернышевский) воахар. Бакъда, эккхаваь лийннача цу шерашка идейно-творчески дегIаденав Лермонтов. Кавказо поэта довзийтар бокъонца дола вахар, Лермонтова реализм хьахилара юкъе боккха лоархIам болаш моттиг лаьцар цо. Меттахьа дош ала ховш волча сийлахь-воккхача художника творчествона юкъе революционно-романтически реалистически моттиг лаьцар Кавказо.

Эрсий литература чухь Кавказ «хьайийлар» Пушкина, денал долча, сийи кортамукъали бахьан къовсам лоаттабеча наьха моттиг а хинна дIаэттар из литература дешаш болча наьха кхетама чухь. Иштта моттиг лаьцар «Лоамий мехко» къоначa Лермонтова творчества юкъе а. Поэта хетачох Кавказ «кортамукъален цIа» да, хIаьта лоа тIаулла лоамаш «цIаккха а дIаяргйоаца кортамукъален чIоагIаленаш» я.

Лермонтова революционно-романтически реалистически йола, Кавказах язъяь произведенеш лоаман къамах бола нах безарца йиза, уж лоархIаш язъяь я, уж духьал я царизма наьха моттигаш дIалувца лелаю паччахьа политика хестаяьча, лоаман къамех бола нах гоама болаш язъяьча реакционни романтикий творчествана.

Поэт Кавказе айхха дIайир мугIарех болча нахаца, из нийсвелар суд яь бахкийтача декабристашта юкъе. Кавказерча къамийи Тиркацарча казакийи багахбувцам Лермонтова дуккхача а произведеней лард а хинна дIаэттаб.

Нохчий вахар, гIулакхаш, оамалаш, цар багахбувцам чIоагIа бовза безам болаш хиннав Лермонтов, «Черкесаш» «Кавказа есар» яхача хьалхагIа ше язъяьча поэмаш тIа нохчий хьехабу цо. Швецеи Италеи хинна хIамаш дувцача, йистеяланза йолча, стихашца язъяьча, «Джулио» яхача ший повеста тIа а «денал долча нохчочох» дувц поэта.

Шин вешех дола къаьнара дувцар ларде лаьцар Лермонтова «Измаил-Бей» яхача ший поэма тIа· Поэта йоах, из дувцар дийцар шийна «Воккхача саго — нохчочо», «Бешлоама довкъашка ваьча къеча саго». Поэма тIа дувцар хул «Оссовой ара», вешта аьлча Эсеи Оаргамеи хишта юкъе, Нохч-ГIалгIай территоре тIа.

Лермонтова поэмаш тIа вувц Бей-Булат яха саг· Техка соцадаьд, Лермонтова вувцача Бей-Булата прототип цу хана хинна, вовзаш вола нохчий говра баьри Таймазов Бей-Булат хинна хилар.

Дуккхача наха йовзаш я Лермонтова «Мцыри» яха поэма. Цун юкъаметте латт къонача лоамарочун образ —кортамукъал бахьан чIоагIа къовсам лоаттабеча, нах вежарий хилар дезача, ший даьхенна тIаккхача гIертача сага образ.

Цхьанна а хIаманна юхасоцаве магац Мцыри, кортамукъал езаш доага цун дог юхадоаккхалац, кура а ца вохаш а ла из, шийна набахте а хинна дIаэттача монастыра цIенна вий а кхайкаеш.

Ше ваьхача, Дадай-Юртара хьаваьннача нохчочунца, гIорваьнна хиннача художникаца, академикаца П. Захаровца гIулакх доагIаш хиннав Лермонтов, яхаш дувц. Бер долча хана ший дукха езача Нохчечех къоаставаь хиннав Захаров. Шийх поэта дуккха хIама дийцад «нохчех ваьннача» академика· Цхьадолча даькъе Мцыре образ цу тайпара ювц поэма тIа. Кхыметтел поэма тIара цхьадола хIамаш а да Мцыри нохчо хиларах тешавеш.

ХIанзалца хьа бокъонца къоастадаь даьннадац Кавказе дахача къамех малагIчох хьабаьнна ба «Вай ханара турпал» яхача Лермонтова романа тIа бувца Азамат, Казбич, Бэла. Цхьабараша йоах, уж дагестанцаш хиннаб, профессора Дурылина уж нохчий ба яха уйла йийцай. Иштта хилча а вешта хилча а вайна хеталу цIенача дегацеи тешамеи безам болча Бэлай трагически образ ше нохчий оамалаши вахари Iомадеча хана шийна дайзараш тIара Лермонтова хьаяьй, аьнна.

Лермонтова кхетадеш хиннад, Кавказ Россех дIатохар прогрессивни гIулакх хилар. «Къувсар» яхача стихотворене тIа цо цунах дувц боккхача поэтически низаца. Лермонтовна дезаш хиннад Россеца Кавказ машари доттагIли долаш хилар.

«Валерик» яхача стихотворене тIа сийлахь-воккха поэт чIоагIа духьал ва вежараша вIаши цIий Iоухийташ деча тIемашта, цунна гоама да уж, цо гIайгIа ю цу гIулакха.

Ше тIема юкъе дакъа а лоацаш, Лермонтовна кхы а дикагIа дайзад мугIарех болча эрсий тIемахой турпала а дог чIоагIа а гIулакхаш, цхьабакъда, цо гIайгIа а йолаш язду Валарга тIа тIом болча хана байнача эрсий тIемахоех. Эрсий тIемахой чIоагIа дукха безаш, уж лоархIаш, эрсий халкъаи Кавказе дахача къамаштеи юкъе машар а доттагIал а хиларах хьогаш язъяь я из стихотворени·

«Валерик» яхача стихотворене тIа Лермонтова язъяй хьакъал долча къонахчун — нохчочун Галуба образ. Бакъда вайна оалалургдац поэта вувцаш вола бокъонца хинна саг мала, Лермонтова доттагIа хинна из саг мала хиннав къоастаде могаргдац.

Поэта юххера творчески уйла хиннай кхо роман язъе, царех цхьанне тIа дувцар Кавказе а хургдолаш. Хила тарлургдолаш да цу романа тIа нохч-гIалгIай вахарах дола хIамаш язде поэта уйла хинна хилар. Цунна дагахиннар кхоачаш ца хулаш дисад·. Сийлахь-воккха поэт вийнав.

Кавказе дахача къамех бола нах чIоагIа беза а безаш, Лермонтовна гуш хиннай цар вахара баьде оагIонаш. Сийлахь-воккхача поэта чIоагIа харцахьа лоархIаш хиннад нах боабелга, Кавказе дахача къамех болча наха пхьа лехаш леладу гIулакхаш. Аджи яха зIамига саг (поэма«Камы») Акбулатага пхьа боаллаш сат ва. Къизача молла зIамигача сага дега чу долийт пхьа леха безилга, дIадех Адже Акбулата берриган дезал хIалакбелга. Молла даькъала вувц зIамига саг унзарча, цIий Iодохийтача гIулакха тIехь. Адже вув воккха сат, цун воI, цун хоза йоI. Цхьабакъда, зIамига саг сатийна воахалац уж боабаьчул тIехьагIа, цун дега човнаш ю ше даьча эуламо. ТIаккха Адже вув цIий Iодохийташ хиннача зуламерча гIулакха керттера бехке вар — из гIулакх хьоадаь молла...

Лермонтовна дезаш хиннад Кавказе дахача къамех бола нах дийша а кортамукъа а болаш бIаргабовр. Цунна ховш хиннад алхха эрсий халкъаца цхьана мара уж иштта хулалургбоацилга, царизманна духьала цхьана къовсам а лоаттабеш мара дешари кортамукъали царга кхоачаргйоацилга.

Вай йоккхача СССР-е дерригa халкъаш кортамукъа дах· Школашка Iомаеш я Лермонтова произведенеш, цун книжкаш да библиотекашка. Вай халкъашта дукха а езаш дага латт сийлахь-воккхача поэта цIи. Городе Грозне да Лермонтова цIерах дола театр, улица, школа, сквер. Валарга тIе яха хий хIанз маьрша хий да, цун хий кхоач вай беркатерча кхашка. Валарга берда йисте ятIа йоккха кхоъ кIай лиственница. Цар Iийне са лоIаш хиннад Лермонтова, яхаш дувц.

Республикански краеведчески музея исторически отделе я Лермонтов Нохч-ГIалгIайче хилара хетаяь раздел.

Вай поэташи писателаши Лермонтовгара Iомалу поэтически дош ала, стихотворени низ болаш а дог ураоттадеш а язъе. ГIалгIай поэта Яндиев Джамалдас ший поэтически хьехархо лерхI Лермонтовх. Цо йоах:

...Аз се кхетарг хилча
Сай дог санна хьо сайца лелаваьв,
Лампа ма йоаго, аьнна нана лийча,
Беттах лампа йий, со хьоца
вьгIав...

Лермонтов даим вахаргва советски наьха дег чу ший творчестваца.

Б. ВИНОГРАДОВ,

филологически Iилмай кандидат.

ХЬ. ОСМИЕВ

М.Ю. Лермонтов дагалаьца

Из сегаь тIоа санна,
Къаьгача дешашца
Къизача цу хана
Кавказа лоамашка
Хьа иллеш дийкандаь,
Къамашта юкъера
Дог-мерза доттагIал
Доаккхача иллеца,
Оалача дешаца
ЧIоагIдеш хьо хиннадаь
Ма дукха веза хьо,
Сий дола тха поэт.

«Са моаршал да хьога,
КIайъенна ва Кавказ!»
Яхаш, хьо лийннача
Кавказа лоамашкахь,
Мел эшар, мел дезар
Шоай кара ва дена,
ГIоздаьнна дахача
Адамий дегашкахь
Ха-заман йIоахалла
Никъ-така довргдоаца
ГIала яьй Iа хьайна,
Сий дола тха поэт.

Июль, 1961 ш.

Тоабе къона коммунисташ парте хьаэцареи кхебареи болх

Коммунистически парте масса хана а, сийлахь-воккхача Ленина хьийххача тайпара, чIоагIа терко еш леладаьд ший мугIараш нийса вIаштIехьдаьха дегIадоаладара тIулакх.

Парте керда членаш хьаэцара хьакъехьара ССКП XX съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, партийни организацеша тоабаьб, хIара вар къаьстта кийч а веш, ССКП мугIараш дегIадоаладара болх. Цу хьакъехьа масалаш доаладе йиш я вай Нохч-ГIалгIай республике. ССКП XX съезд хинначул тIехьагIа парте члений кандидаталла ийс эзар совгIа саг, съезд хилалехьа иззамиссел йолча хана йийцачул дуккха дукхагIа, хьаийцав парторганизацеша. Цо хьахьокх парте сий чIоагIа лакхдалар, боарам боаццаш халкъ цунах тешаш хилар. Парте мугIараш нийса вIаштIехьдаьха дегIадоаладара хьакъехьара болх а тоабаьб. Нагахьа санна XX съезд хилалехьа парте кандидаталла хьаийцарашта юкъе болхлойи колхозникаши 40 процент хиннабале, хIанз уж ба 58 процент. Уж юкъера лаьрхIача дола хьокхамаш да, бакъда цхьайолча организацешка парте хьаийцарашта юкъе болхлойи колхозникаши 65 процентал дукхагIа а ба. Царех я Октябрьски, Каргалински, Сунженски, Грозненски, Ножай-Юртовски районий партийни организацеш.

ЧIоагIа дика а хеташ белгалде дезаш да парте хьаийцача гIулакхера барех аханел совгIа бараш промышленнии юртбоахамеи производстве болх беш, материальни рузкъаш хьадеш бола специалисташ хилар.

Нахацара парте бувзамаш чIоагIдара а дегIадоаладара а чIоагIа лоархIам болаш хилар культ личности йолча хана леладаь гIулакхаш дIададахар, партийни вахареи кулгалдара принципийи ленински нормаш юхаметтаоттаяр, производства а паччахьалкхен а гIулакхашта дуккха къахьегамхой юкъеозар.

Коммунисташтеи партебоацараштеи юкъе масса хана а долаш да вIаши тешилгеи вIаши новкъостал делгеи. Промышленнии юртбоахамеи производстве, советскии профсоюзнии органашка, кхыйолча общественни организацешка, коммунисташ санна хьалхле лелаеча балхаш тIа болаш, шоай гIулакх дика довзаш бола партебоацараш а ба.

ЧIоагIа йоакхо ю партийни организацеша партебоацарашта политически дешар хьехара. ДIадахача дешара шера политшколашка, партийни дешара кружокашка, семинарашка дешаш 35 эзар партебоацараш хиннаб. Коммунисташтца цхьана партебоацараша хьинаре дакъа лоац массово-политически балха юкъе, беседаш ю, лекцеши докладаши еш. Политически Iилмайи хьехамаш доаржадеча общества лекторашта юкъе 2300 совгIа партебоацараш ба, хIаьта агитаторашта юкъе царех 8500 саг ва.

Цу дерриганеша торо хулийт партийни организацей шоай мугIараш шерде нах хьакъоастабе. Парте болх дикагIа бола нах — промышленнии юртбоахамеи производстве хьалха латтараш, коммунистически общество хьинаре хьалъераш. Парте кандидаталла вахав коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккха йоаржаяьча яхье дика дакъа лоацаш вола «Старогрознефта» НПУ шоллагIча промысла оператор нов. Мурашов, коммунистически къахьегама ударник, «Красный молот» завода слесарь нов. Удаев, соахка 25 гектар хулача лаьттара хIара гектара тIара 95 центнер фуалъяьхача хьажкIий яьккха йола Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча звеной звеньевая нов. Кусумова. Иштта дика къахьегарца бовзаш бола кхы дуккха бараш а.

Цхьабакъда, парте нах хьаэцара тIехьа беча балхаца хIанз а цIенхашттара кхоачамбоацараш да. Цхьайолча юххьанцарча партийни организацешеи парте райкомашеи йоаттIача тайпара терко яц парте мугIараш нийса вIаштIехьдаьха дегIадоаладара гIулакха, хьалха латта болхлойи колхозникаши дукхагIа парте хьаэца, аьнна ССКП XX съездо яь указанеш телхаю. Из доагIа Советски, Назрановски, Ачхой-Мартановски, Шалински, Курчалоевски районий партийни организацешта. Цига парте кандидаталла хьаийцарех болхлойи колхозникаши 27—36 процент мара бац. Город МагIалбике, Урус-Мартановски, Веденски, Первомайски иштта кхы дуккхача районашка геттара кIезига хьаийбу керттера профессеш йола болхлой, хьайбаш леладераш.

ТIехьарча хана партийни организацеша дикка холуш тоабаьб кхалнаха юкъера болх. Производственни общественни вахаре дакъа лоацараш хIара ди тIехьагIа дукхагIа хул царех. Промышленностеи юртбоахамеи болх берех ахаш гаргга бараш кхалнах ба, дуккханешта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIераш еннай, бIаьш болча кхалнаха правительственни совгIаташ деннад. Кхо эзар гаргга кхалсаг я СССР, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла, къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хержа. ДукхагIа ба кхалнах парте хьаийцарашта юкъе. Майрра, цIаккха а ца хиннача тайпара, къаьнара гIулакхаш доха а деш парте аха баьннаб лоаман кхалнах а. ТIеххьарча диъ шера нохчашхеи гIалгIашхеи йола 200 совгIа кхалсаг хьаийцай парте кандидаталла.

Цхьабакъда мукIарло де дезаш да кхалнаьха чотах парте мугIараш дегIадоаладара гIулакх хIанз а республике мела латташ хилара. Укх шера парте кандидаталла хьаийцарех кхалнах 26 процент мара бац. Парте цхьайолча райкомаша, эггара хьалха Советски, Каргалински, Веденски, Надтеречни райкомаш а йолаш, могийт парте хьаэцарашта юкъе нагахьа кхалсаг мара ца хилар санна дола гIулакх.

ЧIоагIа лоархIам болаш дош да комсомольцаш парте хьаэцар. Партийни организацеша дегIа а кхийлад дегIаккхувларг а да ший мугIараш комсомоле коммунистически хьехама школа чакхъяьккхача, эггара хьинар долашагIа болча кагирхоех, укх шера областной парторганизаце парте хьаийцарех 35 процент совгIа комсомольцаш ба.

Из таьнна кхоачамболаш дац, хIаьта цхьайолча районни партийни организацешка (Ачхой-Мартановски, Грозненски, Гудермесски, Шалински районашка) парте кандидаталла хьаийцарех комсомольцаш 25 процент мара бац.

Цхьайолча юххьанцарчеи районнии партийни организацеша телхаю хIаравар кийч а веш парте хьаэцара принцип, цун мугIарашка хила мегаргбоаца нах хьаийбу. Болх бара тIерабоаца, бахача моттигашка во гIулакхаш леладу, ше парте хиларах пайда эца гIерта, шоашта долчоа мара сагота боаца нах парте хьаийбаь а моттигаш я. Цу тайпара нах тIехьагIа партера дIабоах. Цхьабакъда, дукхагIа йолча райкомаша цу тайпара нах партера дIабахара дош къоастадеча хана бехктокхаме озац уж парте бахийта могабаь бола коммунисташ.

ССКП райкомаш декхарийла я юххьанцарча партийни организацеша парте нах хьаэцача хана даь гIалаташ тоаде, лерттIа хьажа а хьожаш цар решенеш чIоагIъе, цхьан заседане парте хьаэцара хьакъехьара дуккха решенеш ювцаргйоацаш гIулакх оттаде. Цхьабакъда, Грозненски, Наьсарен райкомаша, МагIалбика горкомо цхьан заседане парте хьаэцара хьакъехьара юххьанцарча партийни организацей 18—20 решени ювц, щул совгIа дуккха кхыдола дешаш а дувцаш. Цу тайпара дуккха нах парте хьаийбеча хана гIалаташ ца хулаш дусаргдац, парте хила мегаргбоаца нах юкъе ца боагIаш бусаргбац. Нагахьа санна парте хьа ца эцаш саг висача парте райком декхарийла я из хьаийцача юххьанцарча партийни организаце ший болхло дIа а вахийта сен духьа из хьа ца эцаш витав коммунисташта собране дIахайта.

Парте мугIараш дегIадахкарца чIоагIа бувзабенна ба партийни организацеша къона коммунисташ кхетамца кхебеш беш бола болх. Парте болхарех дукхагIа бараш кхоачам хиллал вахара опыт а эшаш йола партийни кийчо а йоаца кагий нах ба. Из кхета а деш дуккхача партийни организацеша парте керда хьаийцарашца хадданза болх бу, къахьегача а бахача а шоашкара хьокхам луш, партебоацараш шоашта тIехьа а хьехаш хьалхарча мугIаре уж хилийтара йоакхо ю, политически дешара тайп-тайпарча формашта уж юкъеувз, шоай балха товзал дIахо лакхъе йиш хургйолаш хьал оттаду царна.

Пайдане гIулакх да къонача коммунисташа беча балха парте Наурски райкомо дIадоладаьр· Къонача коммунистий районни школа вIашагIъеллай цига, лаьрххIа занятей программа оттаяй. ХIара бетта къона коммунисташ гуллу парте райкоме, цига царна еш партийни а боахама а дешаех лекцеш. Лекцеш еш районерча а республикерча а хьалхле лелаеча болхлоша. Укх шера дешара шу йистедаьлча «ССКП Устав — партийни вахара закон» яхача темах теоретически конференци йир цар.

Съезда хьалхара документаш — ССКП Программаи Уставеи проекташ араяьлча къонача коммунистий районни школа ший болх юха дIаболабергба.

Парте Грозненски райкомо 300 саг гул а ваь къонача коммунистий районни собрани яй. Собране йийцар парте райкома секретара нов. Василькова «ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъяреи парте XXII-ча съезда баха мабоагIара накъа бахареи даькъе къонача коммунисташта хьалхашка латтача декхарех» яхача темах яь доклад.

ССКП Ленински райкома секретараша нн. Правеньке, Надирова, Петренкос парте кандидаташ хан-ханнахьа райкоме а кхувлаш царца беседаш ю.

Къонача коммунисташца беча балха дуккха кхыйола тайп-тайпара формаши методаши а лелаю партийни организацеша·

Бакъда нийса хургдацар, ерригача партийни организацеша къона коммунисташ йоаггIача тайпара терко а еш кхетамца кхебу аьлча. ХIанз а йолаш я парте кандидаталла сат хьаийцачул тIехьагIа из вицволийташ, парте членалла ваха цунна новкъостал ца деш, партийни тIулакхаш цунна тIа ца дехкаш йола парторганизацеш. ДукхагIа долча даькъе из бахьан долаш да областной партийни организаце кандидата ха тIехъяьнна 600 парте кандидат, берригача кандидатех 23 процент хилар. Царца болх мела баь хилар хьахьокх цо. Къаьстта дукха ба кандидата ха тIехъяьннараш Шалински райпарторганизаце. КхоалагIа дакъа гаргга ба ха тIехъяьнна кандидаташ Ачхой-Мартановски, Надтеречни, Сунженски районий парторганизацешка.

Партийни организацеш декхарийла я парте хьаэцареи къона коммунисташ кхетамца кхебареи даькъе долаш долча кхоачамбоацарий цIенхашта терко е. Керттерадар парте мугIараш дукха хилар а доацаш, дика барех диза уж хила дезаш хилар кхета а деш дукхагIа йоакхо е еза хIаравар кийч а веш парте хьаэца дикагIа бола нах, эггара хьалха болхлойи колхозникаши а болаш хьакъоастабара, вай парте ленински чIоагIача традицешца къона коммунисташ кхетамца кхебара·

Г. СКЛОКИН,

ССКП обкома партийни органий отдела заведующе заместитель.

СЕРДАЛО

2-гIа оагI. 27 июль, 1961 шу.

ЛОАЛЛАХА УЛЛ ШИ ФЕРМА

ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачаш а еш, юрта боахамгара йоала продукци алсам а яьккха парте XXII съезда сийленца накъабаха къахьегаш ба вай мехка юрта боахамера къахьегамхой. Цу балха хьинаре дакъа лоацаш ба Наурски района юрта боахама къахьегамхой а. Цхьабакъда, из лоархIамера болх районерча боахамашка цхьатарра лелац.

Лоаллаха уллача шин совхоза — Ленина цIерахча чхьагIара совхозеи «Комсомольский» яхача совхозеи доахан кхоабача фермашкара болх бувца безам ба са. Ленина цIерахча совхоза кхоалагIча отделенерча (управляющи нов. Воловодин) фермеи «Комсомольский» яхача совхоза шоллагIча отделенерча (управляющи нов. Швец) фермеи хьалаш цхьатарра да, хьокхамаш бе-башха да. Хьалхарча ферме хIара Iатто дийнахь-бус 10 килограмм мара шура лац, хIаьта шоллагIча ферме 16 килограмм лу.

МалагIча бахьанах дол из гIулакх селла бе-башха? Дерригa бахьан а доаханна деш дола Iунал бе-башха хиларах доал.

Ленина цIерахча совхоза шурийтоварни ферме доаханна Iунал во ду: бежа Iуша доахан во доажаду, доаханна юхе бежа Iуй вIалла боацаш а моттигаш нийслу, доахан ханал хьалха детта хьатIакхувл, дажа юха дIа ца дугаш гоаду, хан-ханнахьа хий меладац, цар луча шурийга хьежжа цхьа боарам а болаш дехкац доаханна доакъар.

Цу ферме геттара во лелабу агитационно-кхетама болх, хьан-мел шура яьккхай гуш дац, дояркашта юкъерча социалистически яхьа хан-ханнахьа итогаш яц, газеташ кIезига деш, лекцеш, докладаш хилац. Доахан деттача метте дукхагIа йолча хана кулгалхой вIалла тIа а хилац. Денгара денга доахана шура йожаю. Цу фермерча доахана шура кIезига ялара бахьан из да.

ВIалла дувцилга а йоацаш дикагIа лел болх «Комсомольский» яхача совхоза 2-ча отделенерча ферме. ХIана? Цига эшшача тайпара доаханна Iунал дундаь.

ХIара Iатта оамал дика йовза а йовзаш, доажаде ха а ховш дийнахь а бус а доажаду доахан бежа Iуно Веретенников Александра, хан-ханнахьа хий меладу. Доккха дакъа лоац по доахана луш йола шура тIакхетийтара.

Шоай болх бувцаш къамаьлаш деча хана доаркаша нн. Гасанова Надеждаси Кулакова Динаси къаьстта белгалдоах ший хан-ханнахьа, эшшача боарамах дика доакъар луш хилча доахана шура тIатохаш хилар. Цу доаркаша детташ хиннача доахана а юххьанца кIезига лора шура, цхьабакъда, хIара Iатта оамал а яйза, хьаста а хьоасташ, шамараш дула а дулаш, хье а хувш доахан детта доаркаш болабелча шура тIаетта даьлар уж.

Белгалдаккха деза хьайбашта гIулакх деш болча наха юкъе цу ферме кхетама болх дика лелабеш хилар. Хан-ханнахьа газеташ деш. тайп-тайпара гIулакхаш дувцаш докладаш, беседаш хул, хьанна фу карагIдаьннад массанена а дIадовзийташ, социалистически яхье карагIдаьнначун ханнахьа итогаш ю, семилетка кхоалагIча шера шуй бе беза болх бовзаш ва массе а. Доаркай, бежа Iуй, Iаьсашта гIулакх деш барий балхага хьажа а хьожаш, ледардар дIадоакхийташ, дикалар ерригача коллективана дIадовзийташ ба кулгалхой.

ШоллагIча отделенерча МТФ къахьегамхой болх ишттa дика лелар бахьан долаш «Комсомольский» яхача совхозага торо хиннай доахана луш йола шура алсамъяккха а хьайбай продукташ паччахьалкхенга йоххкара план тIехкхоачашъе а. 1961-ча шера планах йоагIа шура паччахьалкхенна дIаялар 226 процентa дулх дIадалар 130 процента кхоачашдаьд совхозо хьалхарча ялх бетта. Планал совнагIа хIанз а дIателаш я шура.

Х. АХМЕДОВ.

ФОТОРЕПОРТАЖ СОВХОЗА КХАШКА

Ахкан балхашта юкъе ер сихагIа ба, хIаьта ер тIехьа баьккхача дукха зене дац, е укхан кIезига лоархIам ба, ала йиш йолаш цхьаккха а болх бац. Дерригаш а лоархIамеи сиха чакхдаха дезаши да уж. Бокъонца боахама лоархIам бе ховча кулгалхоша ишттa мара кхетадац из гIулакх.

ВорхI дийнахьа 1500 гектара тIа дIадийна ялаташ чуийца баьннаб Грозненски района № 2 йола баьца даарий-шурий совхоза механизатораш. Паччахьалкхен амбарашка планах доагIачул 1,5-ззеи дукхагIа ялат чутессад совхозо.

Бакъда, кхыдола балхаш а кхетамца вIаштIехьдаьха леладу цига. ХIаьнна ялат чуийца доаллаше, чах кхаш цIен а даь, доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш дIайийра. Сурта тIа шоана бIаргагу звеньевойш Алхаев Шарони, Костюк Ивани царна культиваци еш боахкаш.

Цунца цхьана ду цига гурахьа дIадувргдолча ялата лаьрхIа зябь ахара балхаш а, из дика гу лаьтта оахаш йоаллача Кардаильски Ивана агрегатага хьежача.

Хьайбаш леладелга совхоза керттера гIулакх да. Цудухьа дукха доакъар да Iалашде дезаш. ХIанз хоза латтача хана зехьа цхьаккха сахьат ца доадеш доакъар кийчдеш латт совхозе. КхоалагIча сурто хьахьокх йол кийчъеш боахка болхлой.

М. МУСИЕВА текст.

Сурташ: Н. Кобиашвили.

Хьалха латтаращца нийслуш къахьега

СЕЛЬКОРОВСКИ ПОСТО ХОАМ БУ:

ЯЛАТ ДIАДАЛАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Ка бола ялат сихагIа чуэцараи паччахьалкхенна ялат дIадалара план кхоачашъяраи хьинаре къахьегаш ба отделене механизатораш.

Планах укх шера паччахьалкхен амбарашка 5300 центнер кIа, 2150 центнер мукх чутасса беза отделене.

Съезда хьалха шерра социалистически яхь а йоаржаяь, кхашка къахьегараша дош деннадар ялат дIадалара план тIехкхоачашъе. Укх шера 22-ча июлага паччахьалкхенна ялат дIадалара план совхозе массарел хьалхагIа кхоачашъяьй тха отделене. ДIаде шортта фу кийчдаьд. ХIанз гурахьа ялат дIаде лаьтта кийчдеш латт. Аьхад 200 совгIа гектар лаьтта. ДIадахача шера хинна кхоачамбоацараш ца хилийтара керттердар да дика лаьтта тоадари дика фу кийчдари. Укх шера лаьтта оахаш тIахьожам беш агрономаш ба. Цу тIулакхо торо хулийтаргья тIадоагIача шера ялат дикагIа хьалкхеде.

ДОАКЪАР КИЙЧДЕШ ЛАТТ

Совхоза отделенешта юкъе эггара дукхагIа хьайбаш да тха отделене. Хьайбашта 12.130 центнер гIожа доакъари 75.000 центнер силоси кийчъе еза. Дзагиев Салман керте латта механизаторий бригада гIожа доакъар кийчдеш хьинаре къахьегаш я. 22-ча июле кхаччалца хьакха а хьекха, хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттиге пхи эзар центнер совгIа доакъар тIаззад. Доакъар тIаувзаш я 30 ворда.

Хьайбашта тоъал доакъар Iалашде торонаш я отделене. ХIанз хьажкIий силос кийчъе болабеннаб. Силос чуйолла еза дерригa кIоагаш цIен а даь, кийчдаьд. 400 гектара тIа дIайийна баьцаш я. Уж шозза хьакхача хургда тоъам хиллал доакъар.

ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦАЦ

Тха отделене шурий-товарни ферме къаьстта дика болх беш я доярка Картоева Аня. Укх шера ялх бетта хIара Iаттагара 1540 килограмм шура яьккхай цо, шера 2300 килограмм яккха езача. Ишттa дика болх беш ба кхыбола доаркаш а. Масала, Яндиева Мотес яьккхай хIара Iаттагара 1250 килограмм шура, хIаьта Евлоева Надифас — 1112 килограмм.

Цхьабакъда, дукха доаркаш ба ферме, ах шера тIаийца декхараш меттел, шура яккхара план а кхоачаш ца еш. Из гIулакх ишттa хилара керттера бахьан да дукха доахан Iахар дисалга. Ферме во латт доахан бугIе кхувлара гIулакх. Искусственни осеменени йиц. Геттара во болх бу зоотехника Мамиргов Бекьхана. Нaггахьа мара хилац из ферме. ХIанз а вIаштIехьдаьккхадац деннеи бийсанеи хьайбаш доажаделга. Цудухьа кIезига йоаккх доахангара шура а, хIаьта царна кIезига дулх а тIакхетт. Цунга хьежжа план а кхоачашйиц.

Укх гаргарча хана дика вIаштIехьбаккха беза зооветболхлой болх, хIаьта деннеи бийсанеи доахан доажаде а деза.

ХЬАКХАРЧ КХОАБАЧА ФЕРМЕ

Тха, хьакхарч кхоабача ферма болхлоша, хьакхарч хьалкхеяраи хьакхий дулх паччахьалкхенна дIадалараи доккхий декхараш тIаийцад. Цар дош деннад хIара нана-хьакханна тIехьа 16 хурски цкъа яхкача хьакхийна тIехьа 6 хурски хьалкхее, паччахьалкхенна 810 центнер хьакхий дулх дIадала. ХIара нана-хьакхас юкъера лаьрхIача 10 хурск яьй, хIаьта цкъа яхкачар — 5 хурск. ДIабахача ялх бетта дIаденнад 250 центнер хьакхий дулх.

Ерригаш а 1463 хьакха я ферме. Царех дукхагIа яраш дика тоаенна я. ХIанз чуоттаяь латт хIаранех 100 килограмм хургйола 420 хьакха. Хьакхарч чуйоахка моттигаш дика я, хIаьта лерттIа хьакхарч лелае ерригa торонаш я. Тха йиш хургья тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашде. Кердача къахьегама совгIаташца накъадаха дерхI оаха ССКП XXII-ча съезда.

«Ингушский» совхоза 1-ча отделене болхлой:
КАМУРЗОЕВ Ахьмад — бухгалтер.
АРСАМАКОВ Уразби — тракторни бригада бригадир.
ЕВЛОЕВА Надифа — доярка.
КАЗИЕВ Борис — хьакхарч лелаеча ферма заведующи.

ШОРТТИГА, СИХ А ЦА ЛУШ

Меллаша, сих ца луш лел Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза балхаш. ДикагIбарий опыт шерра балха юкъе а кхувлаш, тIехьабисараш хьалха латтараща нийслургболаш вIаштIехьъяьккхаяц цига социалистически яхь. Цу гIулакха дукхагIа хьокхаме я совхоза 2-гIеи (ТIой-Юртара) 3-гIеи (Наьсар-Кертера) отделенеш.

Наьсар-Кертерча Имагожев Башира тракторни бригада лаьрхIад укх шера гектара тIара 50 центнер хьажкIаш кхее. Цхьабакъда, хьажкIаш тайп-тайпара хьувкъаргйолаш я. Цхьаяраш тоъала лакха а йолаш тайна дика а хургйолаш я, вожаш лоха йоллашехь ка а баьккха, зIаммига томарий бетташ хьахила дола а денна латт, хIаьта хетаргахьа кхы дукха дог гIоздоаккхаргдолаш а яц. Цхьабакъда, Имагожева бригада гIулакх деча хьажкIех бIарчча доккха кха да хIанз а метрал лаккъяланза хьажкIаш йолаш.

Еха машин вIаштIехьадоале тоаю, ца доале ишттa ют. Цу тIа гIолла шин сменах болх бе йиш йолча тракторца болх шин сменах бу, хIаьта нагахьа санна цхьан сменах мара трактор лела йиш йоацаш яле, цох а тоъам хулийт. Масала, ах бутт ха я Бузуртанов Хьасана ДТ-54 яха трактор динамик ца хиларах, фараш йоага а ца йоагаш, дийнахьа, сийрдача хана мара болх бе йиш йоацаш йола. «Из-м лахара хало йолаш оатхал а ма ярий, — йоах Хьасана,— укхаза-м цхьа моллагIа оатхалг а хилац». Трактористо хьахьокх трактора нух тIехьатоссаш йола хомат а йоацаш, ше елла зIы.

Болхлоша баь болх хьахьокхаш доска а дац Имагожева бригаде. Цудухьа механизатора ховш хилац е ше мел болх баьб а, е ший новкъосташта фу карагIдаьннад а. Цох а бIаргагу социалистически яхь лелае укхаза ца ховлга.

Бригада болхлой раьза бац отделене механик волча Дзауров Аюпа а. Наггахьа, хьоашалгIа воагIаш санна, вена ца хилча, кхы гуш хилац из бригаде а, кхашка машинаша болх беча а.

Цу вай ювцача 3-ча отделене Муцольгов Iалауддин бригадир волча вокх тракторни бригаде а кхы дикагIа дац гIулакхаш. Укхаза хIанз укх деношка йолаяьй зябь аха. Ялат чуийца, кхаш цIендаь далалехьа кIира ха йов, из болх лерттIа хьабича, 3—4 ди мара ца эшача метте. ТIаккха кхаш кийчденна даллалца тракторaш латташ хул.

Богатырев Сале лелаеш я С-100 яха цIена, башха дика трактор. Ийс боал тувса нухараш тIехьа а долаш лаьтта аха низ болаш я из машин. Балхаш сихденнача укх ахкан хана пайда боацаш латтийта кхом бола из трактор латташ хул-кх ши-кхо ди а, кIира а яхар санна ха йоаккхаш, болх ца беш. Из ишттa хургдацар бригада а отделене а кулгалхошта кхаш ханнахьа оахама кийчделга вIаштIехьдаккха карагIдоаларе.

— Кхыметтел болх беча хана а цхьацца новкъарленаш нийслу, — йоах Сале. — Масала, хаьдда цхьан тракториcтаца болх бергболаш чIоагIбаьбац прицепщикаш. Тахан цаIаш хул, кхоана кхыбараш хул.

Кхы а мелагIа лел ахкан балхаш ТIой-Юртарча отделене. ХIанзалца баьхкаб цу отделене болхлой ка бола ялат чуэцаш. Укх деношка мара доладаьдац ялатех мукъадаьнна каш оахама кийчде, хIаьта из оахилга-м хIанзчул тIехьагIа вIаштIехьдаккха дезаш а да.

Ишта а вешта а, вай мелла дувце а сов сабаре лел балхаш. Фу де дага ба цу гIулакха дIахо совхоза кулгалхой?

А. УСМАНОВ.

Грузински ССР. ХьажкIаш чIоагтIа хьувкъийтара опыт Iоаяьй Цаленджихски района Джигали яхача юртарча юртбоахама артела къаьнача колхозхочо Гвеже Антонович Дзадзамияс. ДIадахача шера ший участка тIара хIара гектара тIара лоархIаш 73 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхай цо, хIаьта укх шера 80 центнерага кхоачаш яха декхар тIа а ийцад.

Г. А. Дзадзамия 10 берои 13 виIий воIеи а ишттa толамца болх бу колхозе.

Сурта тIа: Г. А. Дзадзамия.
Б. Соколова сурт.
ТАСС фотохроника.

Пайдане доакъар

Хьайбашта доакъар даккхара, из тоадара, лорадара деша юкъе керттера моттиг лоац белокаш дукхагIа хургйолаш из тоадаро, из гIулакх прогрессивни де а деза, вешта аьлча укх 2—3 шера хIара доакъара единицаца 100 грамм белок йолаш хила деза вай доакъараш.

Республика колхозийи совхозийи производственни практико хьахьекхад, из дош люцернаи эспарцетеи чехка кхоачашдеш ца хилар.

Вика яхача баьций оаха даьча биологически экологически тохкамаша хьахьекхар Нохч-ГIалгIайчен хьале из дош гурахьеи бIаьстии ювча вика толамца къоастадеш хилар.

Республикански юртбоахама станце шии опытни кхашка 1960 шера гурахьа кIица дIайийр вика 100 гектари кенаца укх шера бIаьсти 491 гектари, гектара тIа 100 килограмм а ювш. Из дIаювш лелаяь агротехника а дIаера ханаш а моллагIа ярел оргаш яцар.

Ховш ма дий, дIадахача шера гурахьа, укх шера Iайи бIаьстии ханаш дика ца хиннилга. Екъа бIаьсти енайоллашехь гектара тIара тхона яьлар викеи кIаи увш дийнача 14 центнери викеи кени увш бийнача 12 центнери фу.

Гектара тIара оаха яьккхар викеи кIаи дийнача 180—200 центнери викеи кени бийнача 160—180 центнери моша доакъар.

Укх шера доаккхаргдолча вика дIадувча фуно тха боахамга торо хулийтаргья хьайбашта доакъарийна лаьрхIа викаца увш гурахьеи бIаьстии дIаювш йола ерригa ка бола культураш 1962 шера дIае йолае а республика опытно-хьокхама боахамашка 5600 центнер гурахьа ювча, Паннонски яхача сортах йолча вика фу доккха а.

Викеи кIаи увш, викеи кени увш дола моша доакъар укх шера майи июньи бетташка деттача доаханна теларо тхога йиш хилийтар хIара Iаттагара дийнахь-бус 6 килограмм дукхагIа шура яккха.

Ф. КУЛИК,
биологически Iилмай кандидат.
Р. КУПЛЕВАЦКАЯ,
зIамагIа вола Iилма болхло.

ДОАКЪАР ХУРГДА!

Гудермесски района «Октябра 40 шу» яхача колхоза къахьегамхоша шоай хьайбаш Iан заман дикагIа Iалашдара лаьрхIад 720 тонн доакъар кийчде. Из декхар кхоачашдар духьа колхозникаша шортта цонаш йоллашехьа а дIайийр укх шера 25 гектар люцернеи 40 гектар суданка яха буци.

Июль бетта кхыдола доакъар кийчдеш баьхкаб колхозникаш. Из болх йистебоалаш латт. ХIанзале а аргIаш даь 570 тонн йоли 95 тонн люцернеи дIаоттаяь баьннаб уж. Гуш долча бесса, 55 тонн доакъар гулдича кхоачашдаь боал шоай дош «Октябра 40 шу» яхача колхозе.

Колхозникаш доакъар хьекха мабаьлле а кхы ца гойташ хьагул а ду, аргIаш а ду. АргIаш деча къаьстта хьинаре къахьег Бачаков Ширванеи Арисханов Минкаилаи. ХIара денна шоай балха нормаш 190—200 процент кхоачашъю цар. Царца къовсабенна къахьегаш ба доакъар хьатIакхухьаш бола шофераш Сулуев Элимхьажеи Тайсумов Нурадили.

А. ОСМАНОВ.

Искусственни осеменени хьайбай боахам дегIабара керттера никъ ба

Хьайбай боахам дегIабоалабара ворхI шера плана декхараш кхоачашдеча керттерачарех да хьайбаш нийса кхабари царца бу племенной болхи.

Племенной балха тIехь эггара боккхагIа лоархIам болаш декхар да дикагIа долча фух дола хьайбаш дукхагIа хилийтари, дуккха шуреи чехка хьалкхувш дулха лаьрхIа дола доахан, хьакхарч хилийтари.

Республика колхозашкеи совхозашкеи из декхар кхоачашде дуккха доахан дикача фух хургдолаш болх бе беза. Цу гIулакха эш дуккха шура а дулх а луча доахах хьаьнна дуккха бугIаш. Боахамашка уж тайпа бугIаш кIезига а я, касталашха Iалашъе торо а яц. Цудухьа къаьстта терко е еза дукхача доаханна осеменени яра. Осеменени еш хилча бугIах иттазза дукхагIа пайда эца йиш я доахан бугIе хилара. Масала, хIанз колхозашкеи совхозашкеи долча дахкача доаханна а шинарашта а 600 дика бугIа езача метта искусственни осеменени еш хилча 60 бугIа тоъаргья.

Духхьал искусственни осеменени яро вайга йиш хулийт лоацçача хана дикача фух дола доахан дебаде. Из де лерхIаш хIанз берригача мехка ехкай племенной балхеи хьайбашта искусственни осеменени юи паччахьалкхен станцеш.

Кхо шу совгIа ха я вай республике искусственни осеменене станци болх беш йола. Республика хьайбай боахама чIоагIа пайдане хургйола, дикача фух йола бугIаш я цу станце: цIеча доахах хьаьнна, симментальскии лебединскии фух йола бугIаш. Станцера бугIаш вIашагIтехай мехка эггара а дикагIа йолча племенной заводашкара ийщача бугIаех. ЦIеча доахах йола бугIаш ийцай «Диктатура», «Большевик». «Любомировка» яхача мехка эггара а къаьнагIа йолча, фух дола доахан кхоабача племенной заводашкара. Симментальски фух йола бугIаш ийцай «Терезино», «Тростянец», «Червонни велетень» яхача йовзаш йолча племенной заводашкара, Лебедински фух йола бугIаш йоалаяьй Лебедински Госплемрассадникера. Дуккха йола бугIаш йоалаяьй Москверчеи Киеверчеи выставкай аукционашкара ийца.

Фух долча доахана керттера бугIаш я станце. Царех я элита-рекорд яха, комплексни класс йола симментальски фух йола «Вклад» яха племенной бугIа. БархIазлагIа бахкьача цу бугIа наьнагара 8048 килограмм шура яьккхай, хIаьта из бугIа хьаьннача бугIа наьнагара, симментальски фух болча рекордисткагара — «Кукла» яхача Iаттагара 10955 килограмм шура яьккхай, 4,87 процент хьоанал а йолаш. Боккха лоархIам болаш бугIаш я Кубок, Дуб, Лидер, Север яха симментальски фух яраш. Республикера цIеча фух дола доахан дебадара лоархIам бола гIулакх дергда Нил, Кипарис, Гранит яхача а кхы дуккхача а бугIаша.

БугIаел совгIа, станце я вай ханарча дикача оборудованеца Iалашъяь лаборатори а.

Ше болх беча укх кхаь шера чухь станце осеменени яьй 40 эзар совгIа болча Iаттаи шинарийнеи. Алхха укх хьалхарча ах шера 13 эзар Iатта осеменени яьй.

Искусственни осеменени яра гIулакх вай республике дика а латт, дикача фух дола доахан чехка а дукха а дебадара йолча цу цаI мара йоацача методах вай бизза пайда а эц ала йиш йолаш дий-теш? Ала йиш йолаш дац, хIана аьлча дуккха а дахкаш дола доахан искусственни осеменени еш дац. Цул совгIа дуккхача боахамашка а дикача фух дола а вешта дола а шинараш вочча фух йолча, мичара яьннай ца ховча бугIашца лелийт. Из бахьан долаш доккха зе доал боахамашта, дикача фух дола доахан дебаделга чIоагIа тIехьатетт. Цул совгIа, дукха боахамаш да хIанз а тIехьа вIалла а доаханна искусственни осеменени ца еш. Уж боахамаш да эггара хьалха лоамарча районашка. Атта вIаштIехьдалац станце цу районий колхозашта, бугIай фу лулга, цхьабакъда, из фу царга дIакхачийта йиш я почте гIолла. КIалбисача а цу боахамерча специалистий йиш хургъяр шоай боахамашка йолча бугIаех пайда а эцаш, доаханна искусственни осеменени елга вIаштIехьдаккха.

Белгалдаккха дезаш да доаханна станце бугIай фуца искусственни осеменени еш долча боахамаша дикача фух дола къона доахан доладарал совгIа, дахкача доахана Iаьсий дукхагIа деш хилар. Кхаь шера вIашттa Сунженски района ЦIеча эскара цIерахча колхоза племенной ферме 100 Iатто 90 совгIа Iаса ду. Дукха Iаьсий ду «Ермоловский», «Горячеисточненский», «Дружба» яхача совхозашка. Цхьабакъда, цхьадолча боахамашка гIулакх дика латтац. Цу боахамаша бугIаш а ийце, цу бугIашца доахан лелийт. Из чIоагIа харцахьа гIулакх а да, тIехьайиса метод а я.

Искусственни осеменени из тайпа во лелаяра бахьанаш дукха да. Дерригаш а уж нийслу из болх ледара лелабеча боахаме, ферме.

Дикача фух дола доахан чехкка дебаде, доахан Iахар дусилга а доахан бугIашца лелача хана дIа-юха дувла бIеха лазар а дIадоаккхаш долча искусственни осеменене гIулакха тIехь цхьаккха а хIама хила йиш яц лоадам боацаш да, аьнна. Цу гIулакхо дIадех ший къаьстта теркам бари инструкци бокъонца кхоачашъяри. Искусственни осеменени еча хана из болх дикагIа чакхбаргболаш гIулакх де йиш йоацаш цхьаккха а саг хургвац ферме. Из болх толамца чакхбалар ферма ерригача коллективах тийша да.

Искусственни осеменене лоархIам ца кхетабеш бола болхлой хIанз а ба цхьадолча боахамий фермашка. Масала, Наьсарен района «Октябра — 40 шу» яхача совхозе искусственни осеменени еча болхлоех бел, цар леладер кустдоаца гIулакх да йоах, из бахьан долаш осеменатораша болх бе тигац цига. Из хилар цу совхоза ТIой-Юртарча ферме осеменени е вахача цхьан техника, бакъда, из ше а духьалъоттанзар тIехьабисача наьха Iовдалал йохае.

Искусственни осеменени яра доккха зе доал фермашка шоай бугIаш хиларах, уж бугIаш доахан Iулца цхьана лелаярах. Цхьайолча моттигашка ишттa йолча бугIашца лийнна доахан искусственни осеменени яьй, яхаш харцахьа дIаяздаь моттигаш а я. Ишттa гIулакх хилар укх тIехьарча ханналца «Назрановский», «Октябра 40 шу» яхача, «Ингушский», «Красноармейский» совхозашка.

Белгалдаккха дезаш да ца ешше а искусственни осеменени ю яхача боахамаша шоашта доаккха зе деш хилар. Цкъа-дале, цу боахамаша дикача фух дола доахан дебийтаргдоаца, мичара яьннай ца ховш йола бугIаш лелаю. Боалар пайда а боацаш, искусственни осеменени яра эшача бугIай фух ахча тел, мичара яьннай ца ховча бугIаех даьнна, кIезига пайда боала доахан хул цар дуккхача шерашка.

Искусственни осеменени яра гIулакх во латтара керттера бахьан да искусственни осеменени еш бола техникаш во харжар. Цу гIулакха эш дийша, харцлувш боаца, хьайбай боахам дика бовза, шоашта тIадиллача гIулакха бехктокхам кхетабеш хургбола нах.

Искусственни осеменени вIаштIехьъяккхара тIехьа боккха лоархIам бола гIулакх де йиш йолаш ба ветеринарни болхлой. Цар шоай ханнахьа лазар кхийтта доахан гуча а даьха, уж дерзадича, хIара Iатто Iаса де тарлургда. Цунца цар йиш я хьайбай боахамерча болхлошта толамаш даха новкъостал де.

Дикача фух йолча бугIай фуца доаханна искусственни осеменени яр, дикача фух дола племенной доахан доладар, уж лерттIа дика хьалкхедар партеи правительстваи мехка хьайбай боахама болхлошта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара керттера никъ ба. Цу хьакъехьа тIехьадиса йиш яц Нохч-ГIалгIай республика боахамаш.

А. ЯНОВ,
племенной гIулакхеи хьайбашта искусственни осеменени яреи паччахьалкхен станце директор.
А. ИВАНОВ,
станце керттера зоотехник.

Доазол дехьара

ТУНИСЕРА ХЬАЛ

☆ ☆☆

КХОАЧАШЪЕШ ЯЦ ФРАНЦИ КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТА РЕЗОЛЮЦИ

НЬЮ-ЙОРК, 25 июль. (ТАСС). Тунисе ООН-ерча викала Монжи Слима июль бетта 23-ча дийнахьа письмо дахьийтад ООН-а Кхерамзлен Совета председателга. Слима цунна кертахдоах «1961-ча шера 22-ча июле Кхерамзлен Совето тIом сацийтара тIахьехаш соцам баь боллашехь а, французски бIуно леладу гIулакхаш бахьан долаш Бизертера геттара цIенхаштта дола хьал дIадаланза хилар».

«Кхерамзлен Совета решени бокъонца кхоачашъярах дар аьлча,— йоах письмо тIа,— доахаш дола цхьаьнца доаца бахьанаш духьал тувс тунисски правительствана. Цу гIулакхаша тешал ду нагахьа санна деш дола тIемаш Iалаьмате сиха совца а совцийта, вIашдухьал латташ дола эскараш юххьанца шоаш хиннача позицешка юха а дига, яхаш тIахьехаш йола Кхерамзлен Совета резолюци футтаройна чакх ца ялийта гIертилга из деце а, уж бахьанаш дикача дагара доахаш ца хилара.

Цул совнагIа, наха хий хулийтилга, электроэнерги лулга юхаметтаоттаделга, моцал оттара кхерам тIалатташ йолча города эша хIамаш хилийтара чIоагIа лоархIаме дола нах дIа-юха аха мукъабутилга санна дола, сихха къоастаданза даргдоаца дешаш къоастадара цхьанна тайпара а контакт оттае таро хулаш яц Бизерте.

Губернатора Iаьдал, административни гIулакхаш, йоагIача тайпара судаш елга къайлад.

Йиззаь оккупационни режим а оттаяь, вIалла леладе бокъо йоаца гIулакхаш леладу французски эскараша. Масала, комендантски сахьат оттадарах французски бIуна таро хул городе бахача наха налеташ е.

Французски адмирало хьалхашка оттадаь гIулакхаш кхоачаш де нийса доацаш хиларах тунисски Iаьдалаштеи французски тIема низий викалаштеи юкъе барт хила тар ца луш дисар шийна новкъа хилар дIакхайкаду тунисски правительства. Цу тайппара, Сахаре французски командоване шоай духхьашха хиннача позицешка тунисцаш юхабига аьнна доллашехь а, французски тIема низашта команда телаш волча адмирало Бизерте тIаэца тигац цун бIу тIехьашка баккхара гIулакх дувцилга.

Кхерамзлен Совета решени бокъонца кхоачашъяра тIа а кхувш, тIеххьара а тунисски правительства безам ба дIаала, Кхерамзлен Совета решенеш кхоачашъяра наькъаш дувца шин правительства викалаш Тунисе вIашагIкхетар хьалха санна хIанз а ше ловш хилар».

Сабелгало яьлча денз боад боллалца декъий дIадехкаш ба

НЬЮ-ЙОРК, 25 июль. (ТАСС). «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето селхан арадаьккхад Бизертера дена сурт: вийна уллача тунисца декъийна когаш тIабетташ воалл бе тепча а йоаллаш вола французски парашютист. Цу суртах лаьца газета специальни корреспондент волча Санше де Грамона статья а я газета тIа. Цу статьяна керте яздаьд: «Бизерте тIемаш хинначул тIехьагIа: декъий дIадехкаш боахк сабелгало яьлча денз боад боллалца».

Iаьрж делла йола Бизерта, — язду Грамона, — тахан (23-ча июле. **Ред.**) малх хьалбаьлча денз, малх чубиззалца боабаь нах лоархIаш хиннай; Iарбий бахача секторий бомбаша йохаяьча улицашка гIолла бусалба наьха кашмашка нах дIабохка уха нах лел.

Саррахьа тунисски правительства информационни агенствас хьакхайкадир 670 саг ве а вийнав, 1.155 сага човнаш а яьй, аьнна, цхьабакъда, хIара сахьат массаза доал кхы тIа а иттанешца хьагучабувл Бизерте дийнахьа лаьттача къизача тIемах байна нах..

«Дохадаьча цIеношца да,— язду корреспонденто дIахо, — селхан дийнахь а тIехь кIур беш доагаш хинна Бизертера доккха маьждиг. Маьждига цхьан зале чIоагIа сий доацача даьккхад бусалба наьха зерата каша. ТIом сацийта, аьнна, кхайкадаьчул тIехьагIа дохадаьча цу маьждига ца леш кIалхара ваьннача имама аьлар шийн маьждиг дохадаь бIаргадайча: «Французски цивилизаце ши эзар шера яьккха сийле Бизерта кIуро къайлайийхьар...»

«Хинна тIемаш бIаргадайна нах шоашта тIакхаьча хIама сихха язде гIерташ ба, — йоах Грамона тIеххьара а. — Цу хоамех гуча да салтий бале а, моллатIа бахаш бола нах бале а бе-башха доацаш, царна французаша топаш йийтталга, фецара а лаьттара а шоай тIема низ тIема йоацача объекташта цар тIаберзабаь хинилга. Бизерта европейски даькъа, бIаргадов йиш йолчох, тIемаша зе даьдац».

Iарбий мехкаша новкъостал дергда Туниса

КАИР, 23 июль. (ТАСС). Туниса духьал яьча французски агрессеца хетта тунисски правительствас даьча дехарах тахан ший чрезвычайни заседане тIа вIашагIкхийттача Iарбий мехкий Лиге Совето дIакхайкадаьд шоай вошал дола из Iарбий мохк биззаи цхьаккха дувцилга йоацаши шоаш хьаллоацаш хилар, «кара герз а доацаш маьрша бахача наха» духьал Франце лелабу «нах боабаь дIабахара» тIом ше харцахьа лоархIаш хилар.

Iарбий мехкашкарча добровольций хьалхара группа укх гаргарча хана Тунисе яхийта а, хIаьта иштта санитарни отрядаш, молхаш, кхача цига бохьийтилга Iалашде а, аьнна, соцам тIаийцаб Совето. ВIашагIкхийттача Къамий Организаце а дунен юкъарча кхыча органаша а тунисски территоре тIара французски бIу дIабаккхара хьакъехьа Туниса дIадехараш хьаллоацилга дувц Совето тIаийцача резолюце тIа. Туниса, ВIашагIкхийттача Iарбий Республика, Ливи, Марокко викалаш юкъе а болхаш къаьстта цу гIулакха вIашагIъелдача комитета тIадиллад уж Лига решенеш кхоачашмишта ю тIахьожам лоаттабелга.

Москва. КхоалагIа традиционни легкоатлетически матч США—СССР. Сурта тIа: лакхалла кхоссавалара котваьнна В. Брумель кхоссалуш воалл. 2 метри 24 сантиметри лакхалла кхосса а венна дунен керда рекорд оттайир цо цу матче.

С. Преображенске сурт. ТАСС фотохроника.

Къахьегамхой хьашташ кхоачашду

Геттара раьза хул Надтеречни района «Надтеречный» совхоза жа хьажкIаши лелаераш райПО тайп-тайпара промышленнии кхачани товараш а долаш автолавка еча. Совхоза гаьнна жа доажадеча моттигашкарча жа леладерашта, иштта юрта бахача наьха хьашташ кхоачашдара автолавкаца эшаш дола товараш кхухь продавеца В. Якубова. Кхо шу даьннад цо из болх бу.

Хан-ханнахьа совхоза жа леладеча 16 гурташка, тракторно-полеводчески бригадашка, иштта кхыйолча моттигашка товараш кхахьа вIаштIехьдоал автолавка продавеца.

— Ший болх дика бовзаш ва Якубов. Цудухьа тхо дерригаш а раьза да цунна, — йоах совхоза 3-ча тракторно-полеводчески бригада бригадира И. Шатоипова. — Шоай хьашташ продавеца кхоачашдарах геттара раьза ба кхыбола къахьегамхой а.

Хало ца къовсаш, низ кхо ца беш Якубова къахьегарах вIаштIехьдоал оттаяь товарооборота план массайолча хана тIехкхоачашъе. Укх тIеххьарча хана 5 эзар сом совгIа маьха тайп-тайпара товараш дехкад цо.

Дукха ха йоаццаш совхоза тракторно-полеводчески бригадашка продавец а воацаш товараш дохкара болх вIаштIехьбаьккхаб комсомольца Якубова. Цудухьа, хIанз моллатIа ха яьннаяле а къахьегамхой торо хул шоашта эша товараш эца.

И. ПЕТРУХИН.

25-ча июле Москве хьайийлай кагирхой Дерригдунен форум.
Сурта тIа: Леванера, ОАР-ра, Ганера, Австрера, Корейски Халкъа-Демократически Республикера баьхка форуме дакъа лоацараш.
Н. ПОРТЕРА сурт. ТАСС фотохроника.

ВАХАРЦА БУВЗАМ БОЛАШ

Денгара ди массаза доал тоалуш латт тха районерча наьха вахар, лакхлуш латт цар культура. Из хьагойт тха районерча культурни учрежденеша. Болх беш культура ЦIа, цхьайтта юрта клуб, цхьайтта библиотека я районе. ХIанз района массайолча клубашкеи библиотекашкеи беррига болх вIаштIехьбаьккхаб партеи правительстваи решенеш кхоачашъяра, ССКП XXII-ча съезда дикача совгIаташца накъа баха къахьегамхошта новкъостал дергдолча тайпара.

Из болх лерттIа вIаштIехьбаккхара беррига низ тIабахийтаб культпросветучрежденей болхлоша. Каст-каста юрта боахама къахьегамхой хьажкIаши коартолаши дика хьувкъае Iомабеш, дикагIа йола балха опыт ювцаш лекцеш еш, беседаш ю специалисташа. Дика вIаштIехьбаьккхаб районе юрта боахама литература дIадоаржадара, полевой станашка а иштта кхыйолча моттигашка а керда газеташи журналаши дешара, юрта боахаме хьалха латтарий опыт беррига къахьегамхошта дIайовзийтара болх. Хан-ханнахьа книжкаш дешарий конференцеш ю районе.

Иштта дукха ха йоаццаш районе юрта боахаме хьалхара моттигаш лелаераш, клубайи библиотекайи заведующеш, звеньевойш гул а баь Памятой яхача юртарча клубе «ХьажкIаш — вай рузкъа да» яхача темах доклад а еш книжкаш дешарий конференци хиннай. Дукха пайда боал цу тайпара яьча конференцех.

Каст-каста района массайолча клубашка юрта боахамеи кхыйолчеи темаех тематически сайренаш хул. Цул совгIа районерча культура Цени Итум-Калински юрта клубеи художественни самодеятельноста агитбригадаша полевой станашка, тракторно - полеводчески бригадашка тайп-тайпарча программах концерташ увттаду, сакъердаме лекцеш еш.

Уж деррига балхаш ахканарча хана санна дика дIахо йодача хана а леладара хIанззехьа а кийчо е еза. Масала, культурни учрежденешта ремонт е еза, Iан хана юрта боахама къахьегамхой шийлача помещенешка багIа безаргбоацаш доаго дахчеи кIюри Iалашде деза.

Ханнахьа дIадоладарах ремонтни балхаш даь баьннаб ЗIамига Варандаи, Ушкалойи яхача юрташкарча клубашка, иштта кхычахьа. Ремонтни балхаш йистедахарал совгIа кхоачамхургболаш доаго дахча Iалашдаьд цига.

Цхьабакъда, массанахьа лелац из болх иштта дика. Дукха я районе хIанз а ремонт яь ца йоалаш клубаш. Царех я Итум-Кала яхача юртара клуб. ХIаьта Зоны яхача юртарча клубе вIалла болабеннабац ремонт е а доаго дахча Iалашде а. Цу балха вIалла йоакхо яц юрта Совета председателa нов. Закриева. Уж кхоачамбоацараш сихха дIадаха деза.

Iана хана района еррига культурни учрежденеш ханнахьа кийча хилара беррига низ тIабохийтаргба оаха.

М. ГАМАЕВ,
Советски района культура отдела заведующи.

Безаме къахьег Погореловас

Ший болх дика бовзаш, массанена дукха езайолийташ хьайоагIа Сунженски районерча Серноводски яхача станицерча библиотека заведующи йола Погорелова Аня. Дукха ха я цо цига библиотекара болх бу.

ХIара кIирандийнахьа станце бахача бIаргаш дайнача наха кердача газеташ тIареи журналаш тIареи вай мехкара а доазол дехьара а хоамаш деш, тайп-тайпарча художественнии политическии литература тIара лоацца чулоацам бувц, шийга деча хаттарашта жопаш тел библиотекара.

— Эгара хьалха библиотеке со балха енача хана геттара кIезига бар книжкаш дешараш, цул совгIа деррига литература лерттIа нийсдаь ца хилар бахьан долаш дукха новкъарленаш а нийслора,—йоах Погореловас.

Дукха ха ялалехьа деррига книжкаш дIанийсдир, библиотека цIенйир, иштта кхыдола балхаш дир библиотекара. Цудухьа чIоагIа безам а болаш книжкаш деша ух цига хIанз книжкаш дешархой. Верригаш а 500 гаргга саг ва хIанз библиотекера книжкаш дешаш. Парца ба колхоза механизатораш, школай дешархой, иштта кхыча предприятешкара къахьегамхой.

Каст-каста библиотеке дешарий конференцеши хаттарашта жопаш телара сайренаши ю. Иштта дукха ха йоаццаш «Советски сага культурни вахар» яхача темах дешархой конференци хиннай библиотеке. ХIаьта В. Белинский ваь ди дездеш литературни сайре яьй.

Из беррига болх лелабарал совгIа укх тIеххьарча хана юрта боахама кхашка балха боахкача къахьегамхошта художественни литература, керда газеташи журналаши кхахьа, иштта кхыбола культурни болх лелабе агитбригада вIашатIехай Аняс.

ЧIоагIа къовсам лоаттабу библиотекара нохчийи гIалгIайи кхалнах книжкаш дешача чуозара тIехьа. ХIанз библиотекера книжкаш дешаш 35 вайнаьха йоI я.

ССКП XXII-ча съезда сийна дикача совгIатаца накъа яхара а, дIахо йодача хана ший болх кхы а тоабара а къахьегаш я Погорелова.

Я. КАГИРОВ.

Дика салоI бераша

ДIадахача дешара шера дика къа а хьийга укх аьхки сакъердаме салоIаш ба вай республикерча тайп-тайпарча школай дешархой.

Геттара сакъердамерча туристски походе баха хиннаб Грознерча № 47 йолча школа ялхлагIчеи ворхIлагIчеи классай дешархой. Уж баха хилар Веденски районерча лоамий юхерча моттигашка, Сийнача Iам тIа, вай республикера исторически моттигаш ейзай, гербареш гулъяьй.

ЧIоагIа доттагIал да Москверча № 19 йолча школа-интернатерчеи Грознерча № 1 йолча школа-интернатерчеи дешархошта юкъера дар. Дукха ха йоаццаш московски школьникаш шоай доттагIий болча баьхка хиннаб, хIаьта грозненски 20 школьник Москве а вахав. Цига уж гIоргба Ерригсоюзни халкъа боахама Выставке, театрашка, паркашка, столицерча музеяшка, хIаьта Нохч-ГIалгIайчен школьникаша кийчдаь совгIаташ а лургда царна.

ХIара шерра-шера вай республикера дикагIа дешараштеи болх бераштеи совгIата путевкаш а телаш Крымерча «Артек» яхача пионерски лагере салаIа ухийт. Укх шера а бахаб цига салаIа пионераш. Масала, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкомо художественни самодеятельноста 3-ча республикански смотре дика дакъа лацарах совгIата путевка а енна вахийтав № 22 йолча юкъерча школа дешархо С. Шарафудинов, иштта кхы а. Каста цхьаькха цхьа школьникий группа гIоргья «Орленок», «Артек» яхача Ерригсоюзни лагерашка салаIа.

Дика салоI бераша вай республикерча Автуры, Шалажи, Сержен-Юрт, иштта кхыйолча юрташкарча пионерий лагерашка а. Укхаза каст-каста сакъердаме туристски походаш, экскурсеш ю, литературни утренникаш хул, пионерски костераш ю. Бераша салоIача лагерашка каст - каста школьникий самодеятельни театра, теникий театра, республикански пионерий Двореца концертни бригада концерташ увттаду.

С. САЛЬМАН.

Дунен тIа нах сутара боахар, цар сатем боабер малав?

«АГРЕССЕИ ТIЕМЕИ КЕРТЕРА НИЗ — АМЕРИКАНСКИ ИМПЕРИАЛИЗМ»

(Юхедисар. Долалур № 59 йолча «Сердало» газета тIа.)

АВАНТЮРАИ ПРОВОКАЦЕЙИ МАСТЕРАШ

Укх тIеххьарча кIирашка машара духьала шоаш еш йола керттера интригаши провокацеши йоаржаю империалисташа Германеца машара договор дарах долча дешаи Малхбузерча Берлинера хьал лартIара даккхараи гонахьа.

Цу цIи яьккхача шин проблема хьакъехьа Советски Союзо тIеххьара яьча предложенех санна чIоагIа гIар айьяьцар «атлантически» паччахьалкхений кепайоазоно дукхача хана денз. США, Англе, Франце, кхыча паччахьалкхенашка баха нах шоай беррига низ тIабахийта тешабе гIерт уж СССР-а цу мехкашка кхайкадер кхы доккхагIа а кхы зIамагIа а доацаш цхьа хIама хиларах... тIом хиларах.

ХIаьта гIулакх духхьал кхыча тайпара латт. Ховш ма дий, Германеца машара договор елга дIаьхделга дIадаккха Малхбузерча паччахьалкхенашка СССР-а яхаш хилар, хIанз 15 шу даьннад цар из дIаьхду. СССР-о дIахойт, нагахьа санна саботажа тактика дIахо еш хуле, ше германски паччахьалкхенех цхьаннеца — Германски Демократически Республикаца машара договор динза ярг ца хилар, хIаьта из де ГДР кийча а я. СССР-о иштта дIадех Малхбузера Берлин Европа юккъе провокацеш хьеюи сатем боабуи кхуврч болчара дIа а яьккха, цунах мукъа город елга, цу чу бахача наьха хьашташ дизза лоархIарг а долаш.

Дош иштта оттаду Малхбузерча Германе юхадийнлуш латтача милитаристски реваншистски низашеи уж герзаца кийчдеш хиларои тIа-тIа а дукхагIа массане юкъарча машара гIулакха кхерам тIатессаш хилар бахьан долаш. Фашизмаца лоаттабаьча къовсаме дуккха миллионаш ший дикагIа бола къонгаш дIабенна Советски Союз бе-башха доацаш Iе йиш яц Вашингтоно духхьал хьал а лоацаш, боннски реваншисташа тIа-тIа а дукхагIа эхь дайнна корта хьалъийбеш хилари хIаьта Малхбузерча Берлинах Европе хьаштдолча минота тIема ала баккхара кхерам тIатессаш йола молха бешка еш хилари. Машар безача халкъий духхьалара декхар дар тIом хинначул тIехьагIа Европе оттадаь доазонаш реваншисташа дохадарах лорадар, Малхбузерча Берлинера хьал тоадар. Цу новкъа боаккха лоархIамера гIа хургба Германеца машара договор дари цу ларда тIа Малхбузерча Берлинах дола дош къоастадари.

Цу тайпара СССР-а предложенеш алхха цхьан хIаманца аьнна я — Европе а дерригача дунен тIа а машар лорабара йоакхонца. Цудухьа хьал а лоац - кх уж лаьтта мел болча машар безача берригача наха. Цудухьа хьаьрбаьнна чIоагIа цу наха духьал баьннаб машара моастагIий. Цу моастагIаша дика кхетаду советски предложенеш чакхъяьхача боннски реваншисташеи океана дехьа царна тIехьа барашеи дагалаьца агрессивни уйлаш чакхъяхара новкъа духьале оттарг хилар.

Гой цудухьа, шакалаш санна увгI ВIашагIкхийттача Штаташка сий доаца реакционераши милитаристаши. Дунен халкъашта юкъерча гIулакхий хьал мамогга чIоагIагIа кхохкадар да цу господашта дагадоалла кертердар из зуламе гIулакх де гIерташ царна фуннагIа де а эхь хетац.

Цар гIулакх укх тайпара оттаду: СССР Малхбузерча Берлине йола малхбузерча паччахьалкхений «бокъонаш» йохае гIерт, яхаш. ХIаьта массанена а ховш ма дий, цу паччахьалкхений цига цхьаккха а къаьстта йола бокъонаш ца хилар. Цар шоаш дIаяьхар уж бокъонаш Германи екъача хана. «Нах боабеча магнатий» газетни Iуй зийхьа гIерт нах тешабе СССР-а германски дешах йолча предложенеша США-на кхерам тассар санна хIама ду, яхаш. Цхьабакъда, американски буржуазни кепайоазонга шийга хьежача а гучадаргда цар дагалувцараша лерхIар алхха цхьа хIама хилар — тIема гIулакх сихдари цу хьале, тIема еш йола кийчо лакхъяри.

Цу кепайоазоно ше деча хоамех гуш да, Пентагоно (США тIема ведомство) де дагалаьцараштa юкъе, масала, е тайпа гIулакхаш а хилар: американски керда эскар Малхбузерча Германе дахийтар, цхьадолча даькъе США чрезвычайни положени дIакхайкайир, коммерчески пассажирски самолеташта мобилизаци яр, Малхбузерча Германерча американски тIема гIулакхерча наьха дезал Малхбузерча Германера дIабигар, кхыдараш а. Цул совгIа, океана дехьара цхьабола авантюристаш чехка хорш ена ерригъюкъара мобилизаци яра ВIашагIкхийтта Штаташ тIахьехача кхоач.

Кхыметтел американски реакционни кепайоазоно а къайлакххахьац уж тайпа дагалувца уйлаш провокационни гIулакх хилар. Масала, «Ньюсуик» яхача журнало укх денношка гуччахьа яздора: «Штабай начальникий вIашагIкхийттача группо лерхI, дипломатически фронте фуннагIа хуле а, иштта гIа баккханза баргбоацаш. Цар дика кхетаду, нагахьа санна берлински кризис оттае лаьрхIа йола цар план кхоачашхуле, тIом болалургхилар, цхьабакъда, царна деза вай мехко переговораш алхха «низа позице тIара» мара ергйоацилга дерригача дуненна ховш хилар.

Цу тайпарча кхетам боацача планий авторашка алхха цхьа хIама ала мегаргда: «Сомадовла, господаш, уйла е оашош дечун!» Атомни герза монополи США-га хинна ханаш кхы юхайоагIаргйоацаш дIаяьннай. ХIанз низа котало сийлахь-йоккхача Советски Союза оагIонга, социалистически лагера оагIонга, машара низий оагIонга я. Из кхетаду кхыметтел У. Липпман санна волча американски журналиста а. «Низа позице тIара» йоагIача политикана тIехьа барашца дувцаш цо белгалдоаккх: «Царна хет господин Хрущев кхераве йиш хургья, аьнна. Уж гIалат бувл. Эйзенхауэреи Даллесеи йиш яр ядерни герзаца кхерам тIатасса, ядерни герза монополи цар бе йоаллар. Цхьабакъда, Кеннедеи Раскеи сухопутни низашца кхерам тIатасса йиш яц, хIана аьлча Китайцашкеи эрсашкеи а да сухопутни низаш, вай гулде йиш ярал лоархIам боллаш дукхагIа а долаш. Керда «корейски тIом болабарах бола вай кхерам даьсса хабар хургдар».

Кхерабаларах хьаькъал тIара баьнача «низа позице тIара» йоагIача политикана тIехьа латтараша цIаькхаза а уйла е езаргья Советски Союза хьакъехьа лелаеча кхерам тIатассара политико-империалисташта пайда бар дахьаргда, яхаш ду лоархIамаш зийхьа довргхилара.

«Герзаца кхерам тIатувсар керда гIулакх дац, доккха хьаькъал эшаш а дац из,— аьннад Н. С. Хрущева 28 июне Кремле хиннача митинге ше къамаьл деш. Советски нах цу гIулакхо кхера а бергбац, дIабахача тIемах юхедисараш дIадаха а Германеца машара договор де а гIерташ цар беча новкъа уж юха а совцабергбац. Советски Союзо дерригача мехкашца бувцар хьаькъала а доттагIлен а мотт ба. Кхерам тIатувсара аргумент дIаяьнна дукха ха я, из архиве дIачуяла еза, из ха деза ха-м дукха дIаяхай. Цхьабакъда, нагахьа санна «низа позице тIара» вайца къамаьл доладойя, вайна а корадоагIаргда жоп лургдола хIама. Нагахьа санна машареи паччахьалкхенаш машаре яхареи моастагIаша фуннагIа дале а мобилизаци кхайкайойя, кегаденна доахкаш, кийчдаланза долаш воашта саг тIакхоачийтаргвац вай. Вай динза даргдоацар ду, нагахьа санна эшаргхуле, кхы тIа а дергда воай кхерамзле лораяра».

Океана дехьарча провокатораша леладу дунен халкъашта юкъера кхохкам ирбара гIулакхаш Германе районах кхоачамбаь Iеш дац. Шоай дIаьха кулг дIа мел кхоачача моттиге массанахьа а цу гIозараша нах сутара а боах, цар сатем а боабу.

Духхьал США империалистически гIозарашеи цар оттабаьрашеи баьккхар Лаосе тIема ала, хIаьта хIанз Женеве еш йолча переговорашта шоашта мамогга духьале а ю, Азерча машара кхерам тIатувса из дов машара наькъаца къоастадеш барт бара. Духхьал США яр Кубана духьалара тIом кийчбаьр а вIашагIбеллар а. Из бIеха гIулакх юкъарчал доаццаш кхоачашдора веннача Джон Фостер Даллеса воша — Аллен Даллес керте латтача Центральни разведывательни управлене. Дукха ха йоаццаш синатски предкомиссех йолча цхьан подкомиссе ше къамаьл деш США штабий начальникий вIашагIкхийттача группа председатела инарала Лемнитцера массанена а хозаш мукIарал дир Кубана духьал тIом бе кийчвеча духхьал 1500 бандитага Аллен Даллеса ведомства 45 миллион доллар дIадахийта хилара.

Цу ведомства гуччахьа кулг кховдадир дукха ха йоаццаш Алжире фашистски инаралаша французски республикана духьал мятеж хьоаяьча а. Конго цIий Io а ухийташ хиннача гIулакхашта тIехьашкахьа вайна цIаькха а бIаргаяйр Рокфеллера, Моргана банкашкарча хIама лелалурий йовзаш йола зуламера фигураш. Духхьал уж, геттара тIехбола миллиардераш ба Катангаи Конго кхыча районийн рузкъаш тIа-тIа а дукхагIа шоай бе дехкараш. Из даькъаза мохк шийна чухь бахача наха шоайла вIаши дови тIоми барга а оттабеш, дукхача хIама ла а ловш яьккхача къаман паргIатонах боалача а оттабеш.

Дунен халкъашта юкъера хьал кхы а кхохкадалийтача США агрессивни низаша керттера моттиг лоацаш хиларах тешал деш йола цхьайола факташ цу тайпара я. Духхьал уж низаш да дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбалара, машар чIоагIбара тIабода никъ халкъашта бехкаш дараш.

«Укх тIеххьарча шерашка дунен халкъашта юкъе хулача хIамаша дуккказа а хьахьекхад дунен агрессе керттера чIоагIало, дунен халкъашта юкъера жандарм, дерригача дунен тIарча халкъий моастагIа американски империализм хилар» яха коммунистическии болхлойи партей викалий Московски совещане яьча Заявлене уж дешаш къаьсттача низаца декаш да.

Вай планета массайолча миIингерча миллионаш болча, машари паргIатои езача наха дагадоагIа лоравала везаш хиларах баь из хоам. Дага а боагIа цу хьакъехьа йинза яргйоацa выводаш а ю. Массаз а санна, машар бахьан къовсам лоаттаберий хьалхарча мугIарашка латт советски нах. Дунен халкъашта юкъе хулача хIамай пхьана тIа массаз а кулг лоаттаду цар, цIий мишта лел ховргдолаш, цIий мел сихденнад ховргдолаш. Машара сий дезача гIулакха кулг тIадахьа гIертараштa советски халкъо луш дола жоп да кхы а чIоагIагIа хьинар тIадахийта вай сийлахь-йоккхача социалистически Даьхени чIоагIбар, халкъа боахама планаш толамца кхоачашъяр, машара моастагIаша лелаеча махинацешка фийла хьожаш хилар, уж шоай ханнахьа совцабар.

В. КОРИОНОВ.

Тоалургба болх

Нохч-ГIалгIай республикански халкъа творчества ЦIен коллектив ССКП XXII-ча съезда сийна дикача совгIатаца накъа яхара къахьегаш я.

Семилетка кхоалагIча шера юрта боахама къахьегамхоша тIаийца декхараш кхоачашдара доккха новкъостал ду халкъа творчества ЦIен болхлоша. Вай республикерча тайп-тайпарча районашка кинопередвижка, дIа-юха кхухьа библиотека ухийт, хIаьта художественни, культурни, политически литература, юрта боахаме дикагIбарий опыт, маякаш ювцаш, йола республикерча поэтий, писателий произведенеш тIайола шоллагIа репертуарни листок, керда арахийца брошюраш, иштта кхыдараш а дIадоаржаду.

Цул совгIа, халкъа творчества ЦIен болхлоша къаьст-къаьстача районий колхозашкарчеи совхозашкарчеи кхашкарча станашка, бригадашка балха мукъабаьннача хана художественни самодеятельноста концерт оттадеча, керда газеташи журналаши дешара болх вIаштIехьбоаккхача новкъостал ду.

Халкъа творчества ЦIагIа 29-ча июле баянистий курсаш йистеяьха керда специалисташ арахецаргба. Уж курсаш йистеяьха специалисташ баян лакха харал совгIа хоровой коллектива кулгалде, иштта кхыбола болх бе карагIдаргдолаш ба.

Укх шера халкъа творчества ЦIагIа хьаелларгья шин шера йола дешара хоровой курсаш. Цига деша хьаийбергба городера дешархой. Цул совгIа ялх беттаи ийс беттаи йола баянистийи хоровойи курсаш хьаелларгья. Курсашка хIанз дIаязбеш латт республикерча юрташкара кагирхой.

ХIанз халкъа творчества ЦIен коллектив укх шера октябрь бетта хургйола Къилбаседа Кавказа халкъий музыкальни ди дездара кийчо еш я.

Т. УЖАХОВА.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — **«Собор Парижской Богоматери».** Долалу: 8, 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1—**«Саг а йоалаяь, саг йоалаянза вар».** Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Саг а йоалаяь, саг йоалаянза вар».** Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3—**«Саг а йоалаяь, саг йоалаянза вар».** Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре
«Собор Парижской Богоматери».
Долалу: 8.45, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул, Сталина, 15, **Телефоны:** зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02113 Заказ № 4149